Inspectie Veiligheid en Justitie
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Deelverslag Arrestantenzorg Eenheid Den Haag

Datum	7 april 2015
Status	Vastgesteld

Colofon

Afzendgegevens	IVenJ Turfmarkt 147 2511 DP Den Haag Postbus 20301 2500 EH Den Haag www.ivenj.nl
Contactpersoon	Femke Hofstee-van der Meulen *senior inspecteur* f.b.a.m.hofstee@ inspectievenj.nl
Projectnaam	Arrestantenzorg

Inhoud

Colofon 3

1 Inleiding 7
1.1 Inleiding 7
1.2 Aanleiding 7
1.3 Doel en onderzoeksvraag 7
1.4 Reikwijdte 8
1.5 Toetsingskader 9
1.6 Opzet onderzoek 10
1.7 Objectbeschrijving 11
1.8 Leeswijzer 12

2 Aanhouding 13
2.1 Veiligheid en informatie 13
2.2 Bejegening en zorg 14
2.3 Oordeel 15

3 Transport 17
3.1 Geschiktheid voertuig en transportroute 17
3.2 Veiligheid en bejegening 18
3.3 Oordeel 19

4 Insluiting 21
4.1 Fouillering en persoonlijke eigendommen 21
4.2 Registratie en identiteitsvaststelling 23
4.3 Voorgeleiding en rechtmatigheid 24
4.4 Bejegening 25
4.5 Informatie huisregels en rechten 25
4.6 Toegang tot advocaat 26
4.7 Informeren thuisfront en overigen 27
4.8 Oordeel 28

5 Verblijf 29
5.1 Bejegening en bijzondere groepen 29
5.2 Verblijfsruimte 30
5.3 Verblijfsregime en persoonlijke verzorging 31
5.4 Controle – veiligheid – geweldsmiddelen 32
5.5 Contact buitenwereld 33
5.6 Toegang tot zorg 33
5.7 Beklag 35
5.8 Oordeel 35

6 Einde insluiting / Overdracht 37
6.1 Einde insluiting 37
6.2 Overdracht 37
6.3 Oordeel 39

7 Personeel en Organisatie 42
7.1 Personeel 42

7.2 Communicatie 46
7.3 Overzicht capaciteit cel/ophoudkamer 46
7.4 Oordeel 46

8 Eindoordeel 49
Bijlage 1 Inspectieprogramma eenheid Den Haag 55
Bijlage 2 Overzicht capaciteit eenheid Den Haag 57
Bijlage 3 Afkortingen 59
Bijlage 4 Bronnen 61

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Dit rapport beschrijft de bevindingen van het onderzoek naar de arrestantenzorg in de eenheid Den Haag. Dit onderzoek is uitgevoerd door twee samenwerkende inspecties: de Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) en de Inspectie Jeugdzorg (IJZ). In totaal hebben vier inspecteurs van deze inspecties aan dit onderzoek deelgenomen.

De inspecties vond plaats op 19, 20, 24 en 25 november 2014. De IVenJ heeft een bezoek gebracht aan het politiebureau in Leiden (Langegracht), Wassenaar, Leidschendam/Voorburg, Gouda, het arrestantencomplex in Leiden en Gouda en de rechtbank in Den Haag. Het hoofdbureau in Den Haag is samen met de IJZ bezocht. Op 3 december heeft de IVenJ de ophoudkamers van de Vreemdelingenpolitie in Den Haag bekeken en op 10 januari 2015 hebben drie IVenJ-inspecteurs meegelopen met een deel van een avonddienst in de binnenstad van Den Haag. Tijdens de bezoeken zijn interviews afgenomen met ingeslotenen, arrestantenverzorgers, arts, advocatuur, opsporingsambtenaren (op operationeel, tactisch en strategisch niveau) en de Commissie van Toezicht Arrestantenzorg Den Haag (CTA). In bijlage 1 bevindt zich een overzicht van het IVenJ programma.

Dit onderzoek in de eenheid Den Haag is onderdeel van een landelijk onderzoek naar arrestantenzorg. Eind januari 2015 zullen alle tien politie eenheden zijn bezocht. Per eenheid maken de inspecties op basis van de bevindingen een deelverslag dat aan de eenheidsleiding zal worden aangeboden. In het voorjaar van 2015 zal de IVenJ in samenwerking met de IGZ en de IJZ, op basis van de deelverslagen, een eindrapport samenstellen dat aan de Minister van Veiligheid en Justitie wordt aangeboden en dat openbaar zal worden gemaakt.

1.2 Aanleiding

Het verzorgen van personen die tijdelijk door de politie zijn ingesloten is een kerntaak van de politie. De politie beschikt over meer dan tweeduizend cellen en ophoudkamers verspreid over het land waar arrestanten tijdelijk kunnen worden ingesloten.[1] Jaarlijks sluit de politie bijna 200.000 verdachten in. De IVenJ is van mening dat vrijheidsbeneming een ingrijpend middel is dat op een zorgvuldige en humane wijze dient te worden uitgevoerd.
Alhoewel er binnen de politie ontwikkelingen zijn om de arrestantenzorg meer eenduidig in te richten is er nog geen sprake van een uniforme nationale aanpak ten aanzien van deze uitvoeringstaak van de nationale politie. Uit eerder onderzoek van de IVenJ en de IGZ naar het overlijden van de Russische activist Dolmatov is gebleken dat zorg voor arrestanten kwetsbaarheden kent.

1.3 Doel en onderzoeksvraag

[1] Arrestantencellen/ophoudkamers bevinden zich in politiebureaus, cellencomplexen, arrestantenbussen, rechtbanken en bij sommige treinstations en voetbalstadions.

Het doel van het onderzoek is om te toetsen hoe de politie uitvoering geeft aan arrestantenzorg. De IVenJ doet dit, in samenwerking met de IGZ en IJZ, aan de hand van de daarvoor geldende (inter)nationale wettelijke en richtlijnen. Daarnaast wil de IVenJ een totaaloverzicht van de locaties in Nederland in kaart brengen waar de politie personen (tijdelijk) insluit. De centrale onderzoeksvraag luidt:

Op welke wijze geeft de politie uitvoering aan de arrestantenzorg en voldoet deze aan de geldende (inter)nationale wetgeving en richtlijnen?

Teneinde de probleemstelling te kunnen beantwoorden zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd.[2]

1. Op welke wijze voert de politie de arrestantenzorg uit bij de *aanhouding* van personen?
2. Hoe draagt de politie zorg voor het *transport* van arrestanten of andere personen die van hun vrijheid zijn ontnomen?
3. Hoe vindt de *insluiting* van arrestanten en andere personen plaats in een cellencomplex of andere ophoudlocaties van de politie?
4. Op welke wijze wordt er door de politie uitvoering gegeven aan het *verblijf* van arrestanten en andere personen[3] in een cellencomplex of andere ophoudlocatie?
5. Hoe vindt de *overdracht* van een arrestant/ingeslotene naar een huis van bewaring/zorginstelling of diens in vrijheidstelling plaats?
6. Hoeveel *cellen en/of ophoudruimtes* zijn er in de afzonderlijke eenheden aanwezig en in gebruik, en op welke locaties, en welk landelijk totaaloverzicht kan op basis hiervan gegenereerd worden?

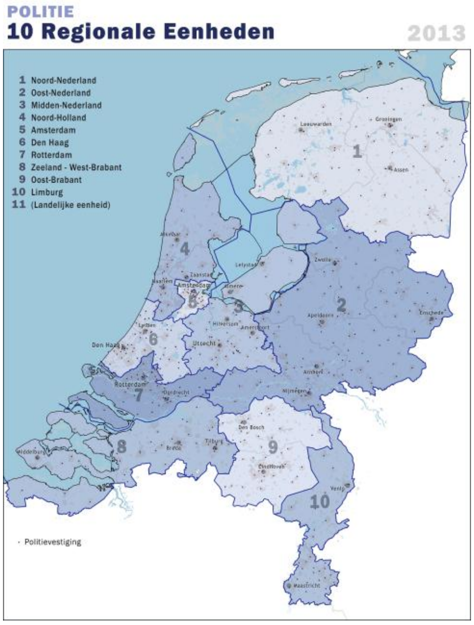
1.4 Reikwijdte

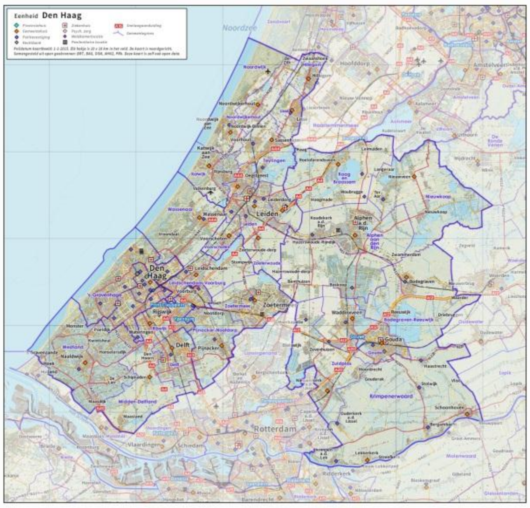
Dit deelverslag geeft een beeld van de eenheid Den Haag. In het onderzoek richten de inspecties zich ook op de andere eenheden van de politie. De celcapaciteit van de spoorwegpolitie (Landelijke Eenheid) worden meegenomen in de eenheid waar ze gelokaliseerd is. Ook de cellenbussen van de Dienst Vervoer & Ondersteuning (DV&O) zullen worden bezocht en een drietal huizen van bewaring. Per eenheid bezoekt de IVenJ gemiddeld vijf locaties; waaronder een hoofdbureau van politie/hoofdcellencomplex; twee politiebureaus; ophoudkamers bij de rechtbank en bijvoorbeeld ophoudkamers op een treinstation of voetbalstadion. De IGZ en IJZ bezoeken bij vijf eenheden het hoofdbureau.

Figuur 1: Overzicht regionale eenheden en eenheid Den Haag

[2] Deze vijf hoofdonderzoeksvragen zijn op basis van de onderwerpen verwoord in het toetsingskader verder op te splitsen in meerdere sub-onderzoeksvragen. Hierin zijn ook de specifieke vragen opgenomen die door de twee andere inspecties IGZ en IJZ onderzocht worden.

[3] Bijvoorbeeld vreemdelingen (ter vaststelling van hun identiteit) en verwarde personen (voor hun eigen veiligheid).

1.5 Toetsingskader

De politie moet aan een aantal minimumeisen voldoen om inhoud te kunnen geven aan arrestantenzorg. Daarbij zijn kwantitatieve en kwalitatieve eisen gesteld aan zowel de inrichting (personeel en fysieke condities) van de eenheid als aan de inrichting van een aantal processen. De IVenJ heeft voor dit onderzoek een toetsingskader ontwikkeld dat is gebaseerd op nationale regelgeving en instructies met betrekking tot arrestantenzorg. Voor zover er sprake is van een aanvulling zijn er ook internationale richtlijnen opgenomen waaraan Nederland zich heeft gecommitteerd. Daarnaast heeft de IVenJ zelf een beperkt aantal verwachtingen geformuleerd.[4] De IGZ heeft een toetsingskader opgesteld met betrekking tot de kwaliteit van de medische zorg (hoofdstuk 7). De toetsingscriteria van de IJZ zijn opgenomen in het toetsingskader van de IVenJ.[5]

De inhoud van het toetsingskader is afgestemd met de directie Politie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, de politie eenheid Rotterdam[6], de expertgroep Arrestantenzorg van de nationale politie en de (landelijke) Commissie van Toezicht Arrestantenzorg (CTA). Het IGZ-onderdeel in het toetsingskader is ook afgestemd met het Forensisch Medisch Genootschap (FMG) en GGD NL. Het toetsingskader besteedt aandacht aan de rechtspositie ingeslotenen, bejegening, veiligheid, einde insluiting/overdracht, personeel en organisatie en de kwaliteit van de geboden medische zorg.

---

[4] De internationale regels en standaarden waaraan de IVenJ toetst zijn samen met de eigen verwachtingen cursief gemarkeerd in het IVenJ-toetsingskader Arrestantenzorg (zie www.ivenj.nl).

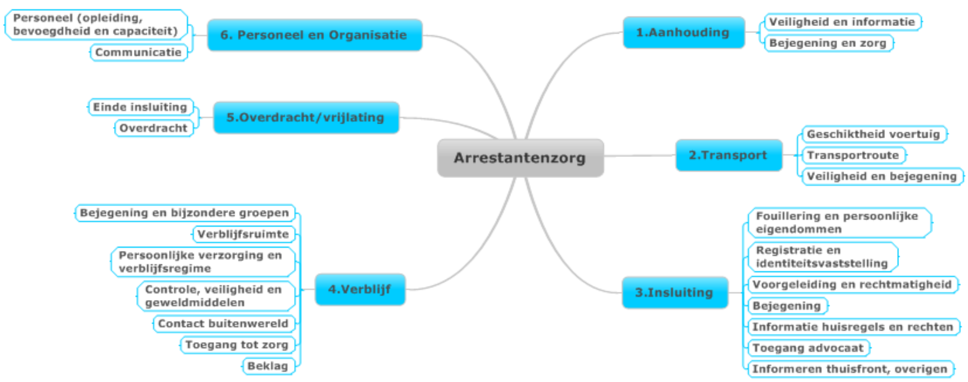
[5] De toetsingskaders zijn beschikbaar op www.ivenj.nl.

[6] De chef van de politie eenheid Rotterdam-Rijnmond is de landelijke portefeuillehouder arrestantenzorg.

1.6 Opzet onderzoek

De focus in dit onderzoek ligt op de uitvoering in de praktijk. Daarnaast kijken de inspecties ook naar hoe de arrestantenzorg is ingericht/georganiseerd en op welk beleid de arrestantenzorg is gebaseerd. De IVenJ laat zich in de beschrijving van de uitvoering leiden door de vijf processtappen bij arrestantenzorg. Dit zijn aanhouding, transport, insluiting, verblijf en overdracht/vrijlating. Bij iedere processtap zijn, op basis van het toetsingskader, een aantal aspecten geformuleerd. Naast de vijf processtappen worden in dit onderzoek ook de kwaliteit van de medische zorg en de personele aspecten en organisatie van arrestantenzorg in de afzonderlijke eenheden onderzocht. Zie hieronder een overzicht van de onderzochte aspecten in het proces arrestantenzorg (met de klok mee).

Figuur 2: Overzicht proces arrestantenzorg en deelaspecten

Aan de hand van interviews, dossier- en documentenstudies en observaties gaan de inspecties na hoe de politie uitvoering geeft aan arrestantenzorg. Per eenheid spreken de inspecties met de volgende respondenten:

- opsporingsambtenaren (agenten noodhulp, hulpofficier van justitie, vreemdelingenpolitie, leiding arrestantenzorg);
- ingeslotenen;
- arrestantenverzorgers;
- medische dienstverlener(s);
- commissie van toezicht arrestantenzorg (CTA)[7];
- (piket-)advocaten;
- eventueel ouders/voogd en de klachtencommissie.

De IVenJ heeft het bezoek aan het hoofdbureau/politiecellencomplex van te voren aangekondigd bij de eenheidsleiding zodat de politie voldoende functionarissen kon vrijmaken voor interviews. De andere locaties werden onaangekondigd bezocht. Voorafgaand aan de bezoeken heeft de IVenJ informatie opgevraagd (cijfers, instructies, etc.) en tijdens de bezoeken werden dossiers ingekeken. Via observaties kreeg de IVenJ een indruk van de voorzieningen, de werkwijzen en procedures. Bij de processtappen aanhouding en transport heeft de IVenJ zich gebaseerd op gesprekken met de ingeslotenen, opsporingsambtenaren en arrestantenverzorgers, en beperkt op observaties van aanhoudingen (in verband met de tijdsinvestering).

[7] Voorheen commissie van toezicht politiecellen.

In bijlage 1 bevindt zich het inspectieprogramma met daarin een overzicht van de bezochte locaties en de verschillende respondenten waarmee is gesproken in de eenheid Den Haag.

1.7 Objectbeschrijving

De politie-eenheid Den Haag[8] heeft in totaal 29 politielocaties met een capaciteit van in totaal 402 cellen en ophoudruimtes.[9] Er zijn drie locaties als cellencomplex aangewezen (Den Haag, Gouda en Leiden) en de vreemdelingenpolitie beschikt over eigen ophoudkamers. Buiten de gebouwen van de politie-eenheid Den Haag zijn er ook nog twee ophoudkamers van de landelijke eenheid op het treinstation Hollands Spoor en bij de rechtbank in Den Haag.[10] Figuur 3 geeft een totaaloverzicht van de verschillende type cellen in de eenheid Den Haag.

Figuur 3: Overzicht cellencapaciteit

Overzicht cellen capaciteit Eenheid Den Haag	Politiecellencomplex Den Haag	Politiecellencomplex Gouda	Politiecellencomplex Leiden	Politiebureaus	Rechtbank Den Haag	Vreemdelingenpolitie	Station Hollands Spoor	**TOTAAL**
Reguliere cel	49	20	20	111				**200**
Ophoudruimte	5		4	74	50	4	2	**139**
Observatie cel	2	2	2	15	5			**26**
Ophoudruimte met camera		4	2	25				**31**
Claustrofobie cel		1	1					**2**
Familie cel/Sociale kamer								**0**
Jongens/meisjes kamer					2			**2**
Groeps-ophoudcel						2		**2**
TOTAAL	**56**	**27**	**29**	**225**	**57**	**6**	**2**	**402**

Kerncijfers

De formatie voor arrestantenzorg was in de voormalige regio Holland Midden 48 FTE en in Haaglanden 101 FTE. Na het samengaan in de eenheid Den Haag is de

[8] De voormalige regiokorpsen Haaglanden en Hollands Midden. De regionale eenheid Den Haag bestaat uit de volgende zeven districten: Den Haag Centrum, Den Haag West, Den Haag Zuid, Zoetermeer – Leidschendam / Voorburg, Westland – Delft, Leiden – Bollenstreek en Alphen aan de Rijn – Gouda.

[9] Zie voor een volledig overzicht bijlage 2.

[10] Er zijn twee ruimtes bij het ADO-stadion die voor zeer kort verblijf worden gebruikt (maximaal 10 minuten) in afwachting van transport naar een politiebureau. Vanwege de korte duur van het verblijf beschouwt de politie deze ruimte niet als ophoudruimte.

formatie 198 FTE voor het vakgebied arrestantenzorg. De arrestantenverzorgers zijn verantwoordelijk voor de zorg voor arrestanten. Het aantal arrestanten fluctueert licht per jaar. In 2014 werden in totaal 32.468 arrestanten ingesloten in een van de politiebureaus. In onderstaande figuur wordt van het totaal aantal arrestanten de cijfers weergeven betreffende het aantal aanhoudingen, voorgeleidingen, inverzekeringstellingen en invrijheidstellingen.

Figuur 4: Cijfers arrestanten

Den Haag	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Verdachte aangehouden - minderjarig	5.250	4.580	3.678	3.184	3.033
Verdachte aangehouden - meerderjarig	31.558	30.443	26.568	24.465	21.589
Totaal	**36.808**	**35.023**	**30.246**	**27.649**	**24.622**
Verdachte inverzekeringstelling - minderjarig	1.344	1.163	1.087	1.087	992
Verdachte inverzekeringstelling - meerderjarig	7.227	7.809	8.429	9.574	8.510
Totaal	**8.571**	**8.972**	**9.516**	**10.661**	**9.502**
Verdachte voorgeleid aan OvJ/Rechter - minder	488	377	337	265	168
Verdachte voorgeleid aan OvJ/Rechter – meerd.	2.810	2.710	2.918	2.884	1.978
Totaal	**3.298**	**3.087**	**3.255**	**3.149**	**2.146**
Vervoer arrestanten[11]					8.983

1.8 Leeswijzer

Het rapport is opgebouwd aan de hand van de vijf; de personele en organisatorische aspecten bij arrestantenzorg gevolgd door een eindoordeel. Het volgende hoofdstuk gaat over de aanhouding (hoofdstuk 2), gevolgd door transport (hoofdstuk 3), insluiting (hoofdstuk 4), verblijf (hoofdstuk 5), einde insluiting en overdracht (hoofdstuk 6), personeel & organisatie (hoofdstuk 7) en eindoordeel (hoofdstuk 8). Ieder hoofdstuk, behalve het laatste, sluit af met een oordeel en eventueel aanbeveling(en).

[11] In de periode 2010 tot en met de 1e helft 2014 werden in de voormalige regio Hollands Midden de *vervoersbewegingen* gemonitord en in de regio Haaglanden het aantal *vervoerde arrestanten*. Het is daarom niet mogelijk om op eenheidsniveau een weergave te geven van het aantal vervoerde arrestanten. Het cijfer voor 2014 heeft betrekking op de 2e helft van 2014.

2 Aanhouding

In dit hoofdstuk staat de aanhouding van de persoon centraal. De IVenJ kijkt naar de veiligheid bij de aanhouding van zowel de ingeslotene als de politie en de wijze waarop de arrestant wordt geïnformeerd. Voor een opsporingsambtenaar behoort het benemen van iemands vrijheid tot de dagelijkse gang van zaken. Aan de andere kant is dit voor degenen die het betreft vaak een ingrijpende gebeurtenis. Daarom alleen al moet dit zorgvuldig gebeuren. Het benemen van iemands vrijheid is een deel van de taak van de politie. Er kunnen verschillende redenen zijn om dit te doen. Dit kan zijn in verband met de handhaving van de openbare orde; met strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde; met hulpverlening en met het uitoefenen van toezicht bijvoorbeeld in het kader van de Vreemdelingenwet.

Bij het aanhouden van personen kan de politie, voor de eigen veiligheid en die van de arrestant, een veiligheidsfouillering uitvoeren. Artikel 7 lid 3 Politiewet geeft aan dat de ambtenaar van politie bevoegd is 'tot het onderzoek aan de kleding van personen bij de uitoefening van een hem wettelijk toegekende bevoegdheid of bij een handeling ter uitvoering van de politietaak, indien uit feiten of omstandigheden blijkt dat een onmiddellijk gevaar dreigt voor hun leven of veiligheid of die van de ambtenaar zelf of van derden, en dit onderzoek noodzakelijk is ter afwending van dit gevaar.'

2.1 Veiligheid en informatie

Bij aanhoudingen dient de politie zorg te dragen voor de veiligheid van de arrestant, de omgeving en die van de politie zelf. Daarnaast is het gebruikelijk dat de opsporingsambtenaar de arrestant informeert over de procedures die doorlopen gaan worden (overbrengen, intake, fouillering) tot het moment van insluiting. Wie de aanhouding doet en waarom is geregeld in landelijke wet- en regelgeving. De norm is dat de politie zo ingericht is dat de beoogde en bevoegde (opgeleide) medewerkers in staat zijn om dit te doen. In de opleiding wordt aandacht besteed aan bejegening van verdachten (arrestanten) en derden.

Veiligheid en veiligheidsfouillering
Uit gesprekken met opsporingsambtenaren en ingeslotenen blijkt dat de politie bij aanhoudingen niet standaard een veiligheidsfouillering uitvoert. De opsporingsambtenaar maakt in iedere casus zelf een professionele afweging over de noodzaak van een veiligheidsfouillering. De medewerkers geven aan dat wetgeving hen de ruimte biedt om af te wegen of fouilleren nodig is. Het onderwerp komt terug tijdens trainingen. Ze zijn zich ervan bewust dat als de aandacht voor de fouillering op straat verslapt, dit een veiligheidsrisico vormt.

Volgens arrestantenverzorgers, die veelal arrestanten rechtstreeks van straat krijgen, wordt de veiligheidsfouillering niet altijd goed gedaan, aangezien er bij de insluitingsfouillering soms nog scherpe voorwerpen of zelfs wapen worden ontdekt.

De vreemdelingenpolitie geeft aan dat ze bij de aanhouding van vreemdelingen op straat standaard een veiligheidsfouillering uitvoert. Bij een aanhouding thuis gebeurt dat niet maar houdt de vreemdelingenpolitie scherp in de gaten wat er wordt meegenomen.

Uit veiligheidsoverwegingen dragen opsporingsambtenaren tijdens de dienst een veiligheidsvest dat kogelwerend is en daarnaast hebben zij in de politieauto ook een kogelvrij vest.

2.2 Bejegening en zorg

Uit gesprekken met arrestanten maakt de IVenJ op dat hun ervaringen ten aanzien van de aanhouding wisselen. Bij het merendeel van de arrestanten verliep de aanhouding rustig en werden zij met respect behandeld. Een paar arrestanten waren minder te spreken over de ‘overweldigende’ wijze waarop zij thuis waren aangehouden door meerdere agenten. Een arrestant die thuis, in het bijzijn van zijn dochter en haar vriend werd aangehouden, vond het vervelend dat de opsporingsbeambte direct en zonder toelichting de trap op liep naar boven. Wel was hij tevreden over het feit dat de opsporingsbeambten in burger waren, in een gewone auto kwamen aanrijden en om de hoek parkeerden.

Uit de interviews blijkt dat opsporingsambtenaren bij de aanhouding vragen naar gezondheid en medicijngebruik. Als een persoon thuis wordt aangehouden en de arrestant gebruikt medicijnen, dan neemt de politie de medicatie mee. Uit het gesprek tussen de IJZ en de jeugdrechercheur kwam naar voren dat de er van de opsporingsambtenaren wordt verwacht dat zij bij de aanhouding minderjarigen op een andere manier dan volwassenen bejegenen. Door bijvoorbeeld in begrijpelijke taal te spreken en af te stemmen op het niveau van de minderjarige.

Uit gesprekken met verschillende respondenten blijkt dat de politie soms geweld gebruikt bij een aanhouding. Volgens de coördinator van Arts en Zorg, de medische dienst die zorg draagt voor de medische zorg van arrestanten in Den Haag, is lastig te beoordelen of dit geweld buitensporig is. Desgevraagd geeft de coördinator aan dat het soms moeilijk is het ogenschijnlijk buitensporig toegepaste geweld bespreekbaar te maken met de politieleiding, vanuit de positie van gecontracteerde partij. Advocaten geven aan dat het toegepaste geweld tijdens de aanhouding volgens hun cliënten vaak buitensporig is. Een advocaat stelt zijn eigen beeld wel vaak bij, nadat ook de visie van de opsporingsambtenaar op het voorval is belicht. Indien de arrestant bij het standpunt blijft dat het geweld niet proportioneel was, adviseert de advocaat zijn cliënt een klacht in te dienen.

Zowel de arts als de advocaten melden dat er sprake lijkt te zijn van periodes waarbij politiehonden worden ingezet waardoor arrestanten bijtwonden oplopen.

Een geïnterviewde HOvJ ziet graag dat opsporingsbeambten geweld bij hem melden en registreren (in een mutatie zetten). De opsporingsbeambten geven aan dat na een geweldsincident altijd een beoordeling volgt van een bureauchef, alsmede een evaluatie. Bij ernstige incidenten wordt hulp aangeboden door het Bedrijfsopvangteam (BOT). Zij benaderen een paar dagen na de gebeurtenis de betrokken functionarissen op individuele basis. Er volgt indien nodig nog een her-contactmoment.

Informatie
Niet alle geïnterviewde arrestanten hebben naar eigen zeggen tijdens de aanhouding informatie gekregen over de reden van de aanhouding en hun recht om bijvoorbeeld te zwijgen.
Tijdens het bijwonen van een aanhouding op straat heeft de IVenJ waargenomen dat de opsporingsambtenaren de vragen van de arrestant over de reden van zijn

aanhouding duidelijk beantwoordden zonder daarbij met de persoon in discussie te treden.

2.3 Oordeel

De IVenJ is van oordeel dat de aanhouding van personen over het algemeen goed en veilig verloopt. Veiligheidsfouillering op straat voert de politie uit indien zij inschatten dat dit nodig is. Opsporingsbeambten melden het gebruik van geweld aan de chef van dienst. De IVenJ is echter van oordeel dat de opsporingsambtenaren personen duidelijker en nadrukkelijker kunnen informeren over de reden van aanhouding en de rechten van de arrestant.

Aanbeveling

- Borg dat opsporingsambtenaren bij aanhouding de arrestant duidelijk informeren over de reden van aanhouding en zijn/haar rechten.

3 Transport

De voertuigen waar arrestanten in worden vervoerd dienen veilig te zijn en te voldoen aan de voorschriften. Het transport dient te worden uitgevoerd door opgeleid personeel die zorg dragen voor het op een veilige en humane wijze vervoeren van de arrestanten.

3.1 Geschiktheid voertuig en transportroute

In principe wordt het vervoer tussen justitielocaties verzorgd door Dienst Vervoer & Ondersteuning (DV&O). Dit betreft vooral het vervoer van politiecellencomplexen naar een huis van bewaring of van en naar de rechtbank voor voorgeleiding. DV&O verzorgt ook het vervoer van een arrestant die wordt overgebracht van buiten de regio. DV&O beschikt over personenbusjes en een grote cellenbus voor grootschalige evenementen. De politie verzorgt het vervoer van aangehouden personen en van arrestanten tussen de politiebureaus.

Geschiktheid voertuigen
De voertuigen van de opsporingsambtenaren zijn volledig uitgerust om de opsporingsambtenaren te ondersteunen in de taakuitvoering. Met behulp van het in het voertuig aanwezige materiaal kan de politie in verschillende situaties hulp verlenen.

Een noodhulpeenheid plaatst een arrestant tijdens het vervoer naar het bureau of arrestantencomplex altijd rechtsachter in de auto. De deur gaat op slot en het raam kan niet worden geopend. De tweede opsporingsambtenaar neemt naast de arrestant plaats. Het hangt van de situatie af of de politie de arrestant boeit. De auto's van de basispolitiezorg beschikken niet over een scheidingswand. Volgens de arrestantenverzorgers in Gouda komt het regelmatig voor dat de opsporingsambtenaren een arrestant bij aankomst op het cellencomplex achter de chauffeur blijken te hebben geplaatst in plaats van achter de bijrijder.

De IVenJ heeft bij de vreemdelingenpolitie de personenbusjes bekeken. De vreemdelingenpolitie heeft vier nieuwe personenbusjes tot haar beschikking en daarnaast enkele oudere busjes. De voertuigen van de vreemdelingenpolitie zijn onopvallend van kleur en aan de buitenkant ongemerkt. In de busjes zit een hekwerk tussen de voor- en achterbank.

De voormalige gymzaal en garage op het arrestantencomplex Den Haag zijn ingericht om bij grootschalig optreden grote groepen arrestanten te ontvangen. Bij aankomst met de politiebusjes op het arrestantencomplex blijven de arrestanten in het voertuig, als ware het voertuig een ophoudruimte. In de gymzaal en garage bevinden zich enkele Progis-zuilen en zijn werkplekken ingericht om de identificatie te kunnen uitvoeren. Het identificatieproces van een groot aantal arrestanten kan enige uren in beslag nemen. De DV&O heeft een grote arrestantenbus tot haar beschikking. Deze bus kan op het terrein van het arrestantencomplex Den Haag staan. De teamchef arrestantenzorg van eenheid Den Haag geeft aan dat de politiebusjes niet geschikt zijn als ophoudruimte. De grote arrestantenbus van DV&O is daarvoor wel geschikt, omdat de bus volledig is ingericht als verblijf voor arrestanten.

Transportroutes
Het vervoer van arrestanten speelt zich af tussen het politiebureau, eventueel een arrestantencomplex, de rechtbank en een huis van bewaring. De afstanden die binnen de voormalige politieregio Haaglanden worden afgelegd met een arrestant zijn kort. De politie van de wijkbureaus verzorgt zelf het vervoer van een arrestant naar het arrestantencomplex. In Gouda geeft de arrestantenzorg aan dat opsporingsambtenaren de komst van een arrestant meestal niet vooraf aankondigen, dit geldt zowel voor korte als lange ritten. Arrestantenverzorgers zouden hiervan graag ter voorbereiding op de hoogte worden gesteld.[12]

De voormalige politieregio Haaglanden heeft nachtverblijven op enkele wijkbureaus. De bureaus die ’s nachts gesloten zijn, verplaatsen arrestanten voor de nacht. Het bureau in Wassenaar is bijvoorbeeld 's nachts niet open. Een arrestant wordt, als hij in de nacht wordt aangehouden, naar Leidschendam gebracht. Als in Leidschendam geen plek is, gaat de persoon naar het hoofdbureau in Den Haag.

In verband met de lage bezetting op het hoofdbureau in Gouda gaan arrestanten ‘s nachts (na 22.00 uur) naar het aanpalende arrestantencomplex.

Vreemdelingen in Den Haag verblijven ’s nachts op het hoofdbureau, waar ze vaker mogen luchten, bellen en tv kijken (mits voldoende personeel beschikbaar). Bij een staandehouding in de nacht gaat een vreemdeling direct naar het hoofdbureau.

Sommige arrestantenverzorgers rijden, naast de reguliere werkzaamheden op het cellencomplex, regelmatig mee als bijrijder op een vervoersdienst. De arrestantenvervoerders uit Gouda rijden voor hun vervoersdienst zelf naar Alphen, waar de bussen staan, en draaien dan de dienst op de bus vanuit Alphen. Indien de arrestantenverzorgers over het juiste diploma beschikken, kunnen zij ook de rol van chauffeur bekleden.

De teamchef arrestantenzorg van de eenheid Den Haag spreekt de wens uit voor meer telehoren, zodat de vele vervoersbewegingen niet meer nodig zijn.

3.2 Veiligheid en bejegening

De opsporingsambtenaren van de politie geven aan dat ze zich niet altijd veilig voelen tijdens het vervoer van arrestanten in een normale politieauto, gezien het ontbreken van een scheidingswand.

Ten aanzien van de uitrusting van de vervoerders bestaan verschillen tussen de voormalige politieregio’s. De vervoerders in voormalige politieregio Haaglanden dragen tijdens hun dienst een vuurwapen, een wapenstok, handboeien en pepperspray. De vervoerders in politieregio Hollands-Midden zijn op de bus uitgerust met een wapenstok en handboeien. Geïnterviewden geven aan dat de eenheid Den Haag ten aanzien van de uitrusting tijdens het transport een uniforme werkwijze wil vaststellen.[13]

Bij het transport mogen meerderjarigen en minderjarigen niet in dezelfde politiebus zitten. Een minderjarige gaf aan de IJZ aan dat hij niet apart van meerderjarigen

[12] De politie geeft in de wederhoorreactie aan dat de verwittiging van de komst van een arrestant niet protocollair is vastgelegd.
[13] In de wederhoorreactie geeft de politie aan dat de bewapening in de toekomst wordt geüniformeerd.

was vervoerd. Als zowel vrouwen als mannen vervoerd moeten worden, wordt eerst de vrouw in een compartiment in de bus geplaatst. Vervolgens wordt een doek opgehangen en gaan de mannen naar binnen. De mannen stappen als eerste weer uit de bus. In de nieuwe politiebussen hangt in ieder compartiment een camera, zodat de bijrijder kan meekijken.

De politiebussen zijn gedurende de rit ingeschakeld op een gespreksgroep van de politie zodat deze in contact staat met de meldkamer.

In de garage van de vreemdelingenpolitie is geen cameratoezicht, waardoor medewerkers zich kwetsbaar kunnen voelen. De vreemdelingenpolitie noemt als aandachtspunt het dragen van het politie-uniform. De buurt kan de vreemdelingenpolitie bij het binnenrijden in de wijk al als zodanig herkennen, door de ramen van de bus heen. De vreemdelingenpolitie zou graag in burger werken of op z'n minst onopvallende jassen dragen.

Uit de gesprekken met arrestanten blijkt dat zij zich veilig voelden tijdens het transport.

3.3 Oordeel

De IVenJ constateert dat de bejegening van een arrestant tijdens het transport binnen de eenheid Den Haag over het algemeen goed is. De IVenJ is van oordeel dat de veiligheid (van het personeel) tijdens het vervoer in het geding kan zijn bij het vervoer van agressieve arrestanten omdat de reguliere politieauto's niet voorzien zijn van een (uitneembaar) rooster of een plexiglazen afscheiding die de agenten beschermt tegen agressie, bijt-, of spuugincidenten. De politie houdt ook rekening met het vervoer van verschillende soorten arrestanten. De arrestantenbusjes zijn echter niet bedoeld als ophoudruimte en langdurig verblijf moet daarom worden vermeden. De veiligheid van politie is een aandachtspunt voor de IVenJ. De IVenJ vindt het opmerkelijk dat er een duidelijk verschil zit de uitrusting van de politie tijdens het vervoer van arrestanten tussen de voormalige politiekorpsen. Het feit dat de politie in de wederhoorreactie heeft aangegeven dat zij uniformiteit gaat aanbrengen in de uitrusting van personeel stemt de IVenJ gerust.

Aanbeveling

- Overweeg om (nieuwe) politievoertuigen, uit te rusten met een uitneembare scheidingswand.

4 Insluiting

Ingeslotenen op een politiebureau worden vaak verdacht van het plegen van een strafbaar feit. Daarnaast kunnen mensen ook om andere redenen worden ingesloten. Bijvoorbeeld voor het uitzitten van een vervangende hechtenis of in het kader van de hulpverlening of ter vaststelling van de identiteit. Alle ingeslotenen ondergaan bij de insluiting op het bureau dezelfde processtappen. Zij worden direct bij binnenkomst gefouilleerd. Meegebrachte spullen worden gecontroleerd, ingenomen, opgeslagen en/of inbeslaggenomen wanneer het verboden goederen betreft. Tevens wordt de identiteit van de betreffende persoon vastgesteld en worden zijn of haar gegevens verwerkt in BVH. Betrokkene wordt vervolgens naar een ophoudruimte gebracht. Deze ruimte beschikt niet over een slaapgelegenheid. De arrestant wordt zo spoedig mogelijk aan de HOvJ voorgeleid. Vanaf dat tijdstip gaat de zes-uurs termijn in voor ophoud voor onderzoek. Dit onderzoek kan bestaan uit verhoren. Als de arrestant wordt voorgeleid aan de HOvJ en in verzekering wordt gesteld, wordt hij overgebracht naar een reguliere politiecel. Die cel is geschikt voor dag- en nachtverblijf. Omdat de situatie zich kenmerkt door een grote mate van onzekerheid voor de betrokkenen is het belangrijk dat zij aan het begin van hun insluiting goed en op een begrijpelijke manier worden geïnformeerd over wat er staat te gebeuren, wat hun rechten zijn en hoe alles reilt en zeilt op een politiebureau.

4.1 Fouillering en persoonlijke eigendommen

Zodra de arrestant binnenkomt bij het politiebureau volgt standaard een insluitingsfouillering. De IVenJ heeft meerdere insluitingsfouilleringen kunnen observeren, en heeft gesproken met opsporingsambtenaren, arrestantenverzorgers, leidinggevenden en ingeslotenen over de insluitingsfouillering.

In de cellencomplexen en in de rechtbank in Den Haag wordt de insluitingsfouillering gedaan door de arrestantenverzorgers. Op de politiebureaus doen de opsporingsambtenaren dit. De IvenJ constateert dat de grondigheid bij de fouillering wisselt. Bij de fouillering gebruikt men op de meeste locaties een metaaldetector en een handscanner. Op het hoofdbureau in Den Haag moeten arrestanten zich uitkleden tot op de eerste laag kleding, dus hemd of t-shirt, onderbroek en sokken. Zowel de arrestantenverzorgers als de ingeslotenen geven aan dat er op het hoofdbureau grondig wordt gefouilleerd. Uit gesprekken met ingesloten en arrestantenverzorgers blijkt dat op het arrestantencomplex Den Haag ook in de onderbroek wordt gekeken van de arrestant, ook als dit een minderjarige is.[14] In Leiden moet de arrestant zijn sokken uit doen en wordt de rand van de onderbroek bekeken. Vrouwelijke arrestanten worden op alle locaties gefouilleerd door vrouwelijk personeel. Op het hoofdbureau in Den Haag wordt de fouillering meestal uitgevoerd door twee arrestantenverzorgers. De vrouwen fouilleren alleen, maar voor de veiligheid staat er een collega op de gang.

[14] In de wederhoorreactie geeft de politie aan dat de politie 'niet (standaard) in de onderbroeken van verdachten' kijkt. Dit zou alleen gebeuren bij suïcide gevaar of bij een ernstig vermoeden van invoer van verboden goederen. Hernieuwd beleid is dat het uitkleden niet standaard wordt gedaan, maar alleen op vordering van een HOvJ.

Ingeslotenen die van de rechtbank in Den Haag over worden gebracht naar het hoofdbureau in Den Haag, hoeven alleen door de metaaldetector en worden met de handscanner gescand. Zowel de Commissie van Toezicht Arrestantenzorg (CTA) en de IVenJ hebben geconstateerd dat in de rechtbank in Den Haag op meerdere plekken schroeiplekken heeft gezien en dat ingeslotenen daar kennelijk aan een aansteker kunnen komen.

Als er tijdens de fouillering drugs voor persoonlijk gebruik wordt gevonden, kan de arrestant kiezen of hij dit vrijwillig afstaat of dat het in beslag moet worden genomen. In het laatste geval wordt de opsporingsambtenaar die de arrestant heeft aangehouden opgeroepen om een Proces Verbaal (PV) op te maken. Als de arrestantenverzorgers tijdens de fouillering nog een voorwerp dat als wapen gebruikt kan worden vindt, wordt dit volgens arrestantenzorg altijd teruggekoppeld naar de betrokken opsporingsambtenaar, omdat de veiligheidsfouillering op straat dan niet goed is gebeurd.

Visitatie wordt weinig gedaan. Dit gebeurt voornamelijk in het kader van de Opiumwet of de wet Wapens en Munitie. In geval van drugszaken wordt er vaak bij de voorgeleiding al toestemming gegeven voor visitatie. De politie vraagt voor alle gevallen waarin visitatie nodig is, conform de regels, eerst toestemming aan de HOvJ. Als tijdens de fouillering wordt getwijfeld of visitatie nodig is, wordt de arrestant korte tijd in een ophoudkamer gezet totdat er toestemming aan de HOvJ is gevraagd.

Bij de insluitingsfouillering worden op alle locaties veters, riemen, koortjes en dergelijke ingenomen. Als de kleding van arrestanten moet worden ingenomen, bijvoorbeeld in geval van sporenonderzoek, zijn er scheuroveralls beschikbaar. Familie van de arrestant mag vervangende kleding komen brengen. Voor vrouwen die normaliter een hoofddoek dragen, zijn er hoofddoeken beschikbaar van scheurstof, omdat de eigen hoofddoek wordt ingenomen. Op de meeste locaties worden de schoenen ingenomen en krijgen de arrestanten slippers. In de rechtbank Den Haag mogen arrestanten de schoenen aanhouden.

De arrestant moet bij binnenkomst zijn persoonlijke bezittingen inleveren. Deze spullen worden op verschillende manieren opgeborgd. In Gouda en Leiden gaan de eigendommen in een kluis. Op de overige locaties gaan de spullen in een bak met een nummer dat overeenkomt met het celnummer. Eigendommen met een waarde van meer dan €100 gaan op de meeste locaties in een sealbag in een aparte kluis. Bij de Jan Hendrikstraat in Den Haag worden ook waardevolle spullen in de bak gedaan. Alleen als eigendommen zeer hoge waarde hebben, de opsporingsambtenaren gaven als voorbeeld €7000 contant geld, gaat het in een kluis bij de wachtcommandant. Als een telefoon of iets dergelijks in beslag wordt genomen, moet de recherche een ‘kennisgeving van inbeslagname’ afgeven. Op het hoofdbureau in Den Haag wordt aangegeven dat dit niet altijd wordt meegegeven als een arrestant overgebracht wordt vanuit een wijkbureau. De arrestant merkt dan dat er eigendommen missen, waardoor de arrestantenverzorgers de wijkbureaus moeten bellen. De IVenJ heeft geobserveerd bij het overbrengen van een arrestant van een wijkbureau naar het hoofdbureau dat de overdracht van spullen goed verliep. Volgens de geïnterviewde advocaten komt het echter wel eens voor dat een ingeslotene klaagt dat er iets ontbreekt.

4.2 Registratie en identiteitsvaststelling

Op de politiebureaus wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde Progis zuil om de identiteit van de ingeslotene vast te stellen en te registreren.[15] De politie legt de identiteit vast door middel van het maken van een foto, het digitaal afnemen van de handpalm en vingerafdrukken, het scannen van eventuele identiteitspapieren en het zo nodig aanvullen van personalia. De ID-vaststelling start nadat de HOvJ heeft getoetst of de aanhouding rechtmatig was.

De identiteit van de arrestant wordt op de bezochte locaties gecontroleerd door de opsporingsambtenaren via de Progis zuil. In sommige gevallen doen de arrestantenverzorgers dit. In Gouda wordt dit bijvoorbeeld gedaan als de Sociale Jeugd en Zeden Politie (SJZP) een arrestant heeft, omdat de SJZP niet kunnen inloggen in Progis. In Leiden geeft men aan dat wachtwoorden voor Progis snel verlopen, waardoor de medewerkers steeds nieuwe wachtwoorden moeten aanvragen en tussentijds niet met de zuil kunnen werken. Op het hoofdbureau in Den Haag doet de arrestantenzorg soms Progis, als een arrestant rechtstreeks naar het hoofdbureau wordt gebracht. In de meeste gevallen komt de arrestant echter van een wijkbureau af, waar de identiteit al door de opsporingsambtenaren is vastgesteld met behulp van de Progis zuil. In Leiden staat de Progis zuil in de gang. Hierdoor kunnen bezoekers, advocaten en ingeslotenen zien wie er bij de zuil wordt geïdentificeerd.

Arrestantenverzorgers in de eenheid Den Haag zijn verantwoordelijk voor het maken van de officiële verdachte foto en het nemen van natte vingerafdrukken. Dit gebeurt nadat de arrestant in verzekering is gesteld. Bij 90% van de ingeslotenen die in verzekering zijn gesteld, moeten er natte vingerafdrukken genomen worden. Bij de overige 10% zijn de natte vingerafdrukken korter dan zes maanden geleden genomen en daardoor nog actueel genoeg.

De arrestantenverzorgers muteren de verzorging en de bijzonderheden van ingeslotenen, bijvoorbeeld of iemand medicijnen gebruikt of als er beperkingen zijn, in BVH. In Gouda en Leiden wordt ook met een whiteboard gewerkt, waardoor arrestantenzorg snel een overzicht kan krijgen wie in welke cel zit en of er bijzonderheden zijn.

Arrestantenverzorgers geven aan dat ze niet bij alle informatie in BVH kunnen. Bij sommige ingeslotenen kan er namelijk in BVH een rode aandachtsvestiging staan. De arrestantenverzorgers kunnen daar geen informatie over zien, terwijl zij het idee hebben dat het belangrijk is, anders zou het geen aandachtsvestiging zijn. Als voorbeeld werd een ingeslotene in Gouda genoemd die een jaar geleden een hartaanval heeft gehad en daarom medicijnen en extra aandacht moet krijgen. In BVH staat dit niet vermeld. De arrestant heeft het zelf vermeld bij binnenkomst, waardoor het wel op papier staat. Dit brengt risico's met zich mee.

De vreemdelingenpolitie werkt met vier systemen. Ze gebruiken Webfit voor de eigen registratie, Havank om te kijken of er strafrechtelijke feiten zijn gepleegd en Eurodac om te kijken of er door de vreemdeling in een ander Europees land een asielaanvraag is gedaan. Daarnaast registreren ze een vreemdeling ook altijd in BVH, voor het geval hij naar een andere locatie moet. Als hij niet in BVH staat, kan hij niet worden vervoerd en kan hij ook niet op het hoofdbureau worden aangemeld.

[15] Bij de rechtbank in Den Haag wordt geen identiteitsvaststelling gedaan. Er is wel een Progis zuil aanwezig.

De rechtbank in Den Haag maakt naast BVH ook gebruik van een eigen systeem, Summit. Dat is een afgeschermd systeem waarin van alle ingeslotenen de persoons- en zittingsgegevens worden geregistreerd. Ze registreren het gedrag vanaf het moment van binnenkomst. Ook de verwachte uitspraak en de datum van de uitspraak worden geregistreerd. Van iedere zitting wordt een risicoanalyse gemaakt. De informatie wordt gebruikt om een inschatting van de veiligheid te maken. De wachtcommandant houdt het overzicht bij. Wekelijks is er een veiligheidsoverleg waarin de zaken met de grootste risico's worden besproken.

4.3 Voorgeleiding en rechtmatigheid

Na de aanhouding is de opsporingsambtenaar verplicht ervoor te zorgen dat de verdachte zo snel mogelijk wordt voorgeleid aan de HOvJ. Hoe snel de verdachte wordt voorgeleid, verschilt per aanhouding. De IVenJ constateert dat er op de meeste locaties een HOvJ op het politiebureau aanwezig is. Volgens de HOvJ, de ploegchef en de arrestantenverzorgers is het op alle locaties binnen de eenheid Den Haag ook mogelijk dat de HOvJ een voorgeleiding via telehoren doet, waarbij de verdachte voor een televisie met webcam wordt gezet. Op het hoofdbureau in Den Haag gebeuren nauwelijks voorgeleidingen, omdat bijna 99% van de arrestanten die worden binnengebracht al op een wijkbureau zijn voorgeleid. De IVenJ heeft meerdere voorgeleidingen geobserveerd.

De voorgeleiding is volgens de HOvJ een kort formeel gesprek waarbij de HOvJ toetst of de aanhouding rechtmatig was, of de arrestant is gewezen op zijn rechten en wat de identiteit van de arrestant is. Als een arrestant wordt binnengebracht, wordt hij eerst in een ophoudkamer geplaatst. Dit kan ook als de HOvJ er nog niet is. De IVenJ heeft gezien dat de HOvJ eerst de opsporingsambtenaren hoort over de feiten en omstandigheden. Vervolgens bekijkt hij het papierwerk. Daarna wordt de verdachte gehoord door de HOvJ. De HOvJ stelt zich voor, vertelt waarom de verdachte is aangehouden, vertelt dat de verdachte geen antwoord hoeft te geven en vraagt of de verdachte een advocaat wil. De HOvJ met wie IVenJ gesproken heeft gaf aan dat als de verdachte dat wilt, de HOvJ niets mag vragen over het feit. In sommige gevallen praat de HOvJ ook met het slachtoffer en/of getuigen. Als het niet duidelijk is wat de omstandigheden van het delict zijn, moet de HOvJ extra informatie vragen aan bijvoorbeeld de opsporingsambtenaren of getuigen.

Aan het eind van de voorgeleiding wordt een 'bevel tot ophouding voor verhoor' afgegeven. De recherche heeft daarna zes uur de tijd voor onderzoek, de tijd tussen 00.00 uur en 9.00 uur telt niet mee. Voordat de termijn verstrijkt moet de HOvJ beslissen of verder onderzoek nodig is, of de ingeslotene in verzekering wordt gesteld of dat de ingeslotene wordt vrijgelaten. De HOvJ en de recherche moeten deze termijn in de gaten houden. De ingeslotene krijgt een foldertje met de rechten mee. De IVenJ constateert dat dit niet altijd gebeurt. Ook krijgen arrestanten van buitenlandse afkomst niet altijd een folder in een buitenlandse taal uitgereikt.

Als de termijn van zes uur vlak voor middernacht afloopt, wordt volgens de HOvJ extra goed gekeken of de ingeslotene in verzekering moet worden gesteld. Als het om een simpele zaak gaat, wil de HOvJ de ingeslotene liever niet nog een nacht in een cel laten doorbrengen.

Uit gesprekken met ingeslotenen blijkt dat zij vaak niet weten waarom ze zijn aangehouden. De geïnterviewde advocaten geven aan dat van hen wordt verwacht

dat zij de regels uitleggen, terwijl zij van de politie louter het artikel ontvangen op basis waarvan zijn cliënt is aangehouden en het tijdstip. De advocaten vinden het lastig in te schatten of de ingeslotenen niet zijn ingelicht of dat ze de uitleg niet goed gehoord hebben. Tenzij de ingeslotene al veel vaker is aangehouden, hoort de advocaat niet terug dat het bekend is wat ze vertellen. De arrestantenverzorgers herkennen dit ook en proberen soms, indien daar tijd voor is, de situatie te achterhalen door met de ingeslotene in gesprek te gaan over wat hij de laatste tijd heeft gedaan.

Als er een minderjarige wordt aangehouden voor een Halt-waardig feit, wordt eerst de advocaat gebeld. De minderjarige moet dan de ophoudkamer in totdat de advocaat er is. Er wordt vervolgens geprobeerd om de zaak verkort af te handelen. Binnen de eenheid Den Haag komt het weinig voor dat minderjarigen de in verzekering stelling thuis mogen uitzitten. De IVenJ heeft gezien dat minderjarigen die jonger zijn dan 12 jaar, kort in een ophoudkamer worden geplaatst, waarna ze worden verhoord en vervolgens worden vrijgelaten. Minderjarigen zijn tot 12 jaar wel strafbaar, maar niet vervolgbaar. De politie doet na de vrijlating een zorgmelding.

4.4 Bejegening

De IVenJ verwacht dat de omgang met ingeslotenen respectvol en met een zekere mate van begrip voor ieders persoonlijke situatie plaatsvindt. Arrestantenverzorgers geven aan dat ze gedurende de insluiting bij de verschillende procedures (insluitingsfouillering, inname persoonlijke eigendommen, voorgeleiding) uitleg geven wat er gebeurt, zodat de ingeslotene beter meewerkt. Als de ingeslotene voor de eerste keer is aangehouden of als het een vrouw of minderjarige is, wordt hier extra aandacht aan besteed.

De IVenJ heeft tijdens de nachtdienst een aantal insluitingen geobserveerd die rustig verliepen. In gesprekken met ingeslotenen kwam het hetzelfde beeld naar voren. De bejegening is correct en professioneel.

4.5 Informatie huisregels en rechten

Iemand die van zijn vrijheid is beroofd en ingesloten wordt, heeft het recht geïnformeerd te worden over de regels die op het bureau (of de plek van insluiting) gelden en over de gehele gang van zaken aldaar. De IVenJ heeft geconstateerd dat de huisregels weliswaar veelal aanwezig zijn maar niet actief worden uitgedeeld. Op de bezochte locaties zijn de huisregels en de folders met rechten vaak in meerdere talen aanwezig.

Op het hoofdbureau in Den Haag geven meerdere ingeslotenen aan dat ze geen huisregels hebben ontvangen. Ook op hun cel liggen geen huisregels. Bij controle in BVH bemerkt de IVenJ samen met de wachtcommandant dat daar foutief staat gemeld dat ze wel zijn uitgedeeld. Arrestantenverzorgers geven aan dat ze niet altijd de huisregels uitreiken aan arrestanten die al vaker zijn geweest. Ze vinden dat ‘papierverspilling’, omdat deze ingeslotenen vaak de regels al weten.

Voor minderjarigen zijn aparte huisregels beschikbaar, waarin vooral aandacht wordt besteed aan het recht op een advocaat. Daar staat echter niet in dat

minderjarigen bezoek van hun ouders mogen ontvangen terwijl dit wel mag. Ook staat er niet in dat de minderjarige een klacht kan indienen en op welke manier dit kan. De huisregels worden mondeling toegelicht. Advocaten geven aan minderjarigen het informatieboekje van Defence for Children.

Op de politiebureaus in Leidschendam-Voorburg en de Jan Hendrikstraat zitten de huisregels aan de binnenkant van het luik in de deur geplakt, zodat de ingeslotene deze kan lezen als het luik dicht is. De IVenJ heeft echter ook gezien dat bij een aantal cellen de huisregels van het luik zijn afgescheurd.

4.6 Toegang tot advocaat

In het kader van het strafrecht hebben gearresteerden recht op het consulteren van een advocaat voor aanvang van hun verhoor. Bij de voorgeleiding vraagt de HOvJ de ingeslotene of hij een advocaat wil raadplegen. Er bestaat een landelijke piketregeling voor het inschakelen van advocaten. De advocaat moet dan binnen twee uur op het desbetreffende bureau zijn. Minderjarigen hebben daarnaast het recht op bijstand van een raadsman of een andere vertrouwenspersoon tijdens het verhoor. Uit gesprekken met onder andere ingeslotenen blijkt dat zij in de gelegenheid worden gesteld om met een advocaat contact op te nemen. Veel ingeslotenen kiezen in eerste instantie voor een piketadvocaat en stappen later over op een eigen advocaat.

De meeste locaties hebben advocatenkamers waar geen glas tussen zit. Op het hoofdbureau in Den Haag zit er in één kamer plexiglas in het midden, zodat ingeslotene en bezoeker van elkaar zijn gescheiden. Deze kamer wordt gebruikt als de ingeslotene bijvoorbeeld agressief is. Op een aantal locaties is in de advocatenkamer ook de apparatuur voor telehoren aanwezig. De arrestantenzorg geeft aan dat advocaten en arrestanten het idee kunnen hebben dat ze worden afgeluisterd. Een ingeslotene in Leiden gaf aan dat hij de ruimte niet helemaal vertrouwde omdat er een webcam en een tv stonden en dat de advocaat ook wantrouwend tegenover de apparatuur was.

De advocaten met wie IVenJ gesproken heeft geven aan dat de politie de Salduz regeling niet altijd goed uitlegde aan arrestanten. De politie zei bij de ‘categorie C’ misdrijven, overtredingen en misdrijven waarbij voorlopige hechtenis niet mogelijk is, dat de arrestant zijn advocaat zelf moest betalen. Inmiddels zijn de formulieren van de politie aangepast en lijkt dit beter te gaan. De advocaten geven ook aan dat er in de wijkbureaus in Den Haag maar weinig spreekkamers zijn, waardoor advocaten soms lang moeten wachten. Er wordt niet altijd uitleg gegeven waarom ze lang moeten wachten, wat de advocaten vervelend vinden. In sommige gevallen spreken de advocaten de arrestant op cel. Op sommige bureaus leeft volgens de advocaten het idee dat de rust tussen 00.00 uur en 9.00 uur ook geldt voor advocaten. De piketmeldingen komen echter al vanaf 7.00 uur binnen en de meeste bureaus laten pas vanaf 8.00 uur advocaten naar binnen. In de werkbeschrijving arrestantenzorg van de eenheid Den Haag staat dat advocaten welkom zijn tussen 9.00 uur en 21.00 uur.

Een punt waar de advocaten tegenaan lopen is dat ze de telefoon en laptop niet mee naar mogen nemen de spreekkamer in. Advocaten mogen geen communicatie apparatuur meenemen. Deze regel heeft de politie bij de Deken van Advocaten aangegeven en deze is ook bekend gemaakt.

Als een advocaat piketdienst heeft, moet hij bereikbaar zijn, omdat hij binnen 40 minuten een piketmelding moet accepteren. Advocaten willen geen meldingen missen, waardoor ze vaak korter dan wenselijk met hun cliënt spreken.[16] Advocaten willen hun telefoon ook gebruiken om bijvoorbeeld foto's te kunnen maken van letsel van de arrestant. De politie neemt volgens advocaten niet altijd foto's, waardoor advocaten het letsel niet goed aan de rechter kunnen laten zien.[17]
Op sommige locaties zijn er kluisjes waar de advocaat zijn spullen in moet leggen. Op andere locaties moet de advocaat de telefoon inleveren bij de wachtcommandant. Dat vinden advocaten vervelend, omdat die dan de binnenkomende meldingen zou kunnen bekijken.

4.7 Informeren thuisfront en overigen

Van de insluiting op een politiebureau mag een arrestant in principe, tenzij het opsporingsbelang zich daartegen verzet, het thuisfront in kennis stellen. De IVenJ heeft aan de hand van gesprekken geconstateerd dat meerderjarige ingeslotenen in beginsel niet mogen bellen om te laten weten dat ze zijn aangehouden. Pas wanneer de ingeslotene hier nadrukkelijk om verzoekt vraagt de arrestantenverzorger dit, wanneer hij daarvoor tijd heeft, aan de HOvJ of aan de recherche. Het is de HOvJ die hierover uitsluitsel geeft. Aan ingeslotenen wordt meestal aangegeven dat ze de advocaat moeten vragen om het thuisfront op de hoogte te stellen. De advocaten met wie de IVenJ gesproken heeft, bevestigen dit ook. Voor hen kan het echter lastig zijn om te doen, omdat telefoonnummers van het thuisfront in de telefoon kunnen staan die door de recherche in beslag is genomen.

Een HOvJ in Den Haag met wie IVenJ gesproken heeft, geeft aan dat de arrestant mag bellen, tenzij er redenen zijn om het niet toe te staan. De arrestantenzorg geeft aan alleen toestemming aan de ingeslotenen te geven om te bellen, als de recherche daarmee akkoord gaat. De recherche gaat echter niet vanaf het begin met de ingeslotene aan de slag, en moet bijvoorbeeld wachten tot de termijn van de Salduz regeling voorbij is en de ingeslotene een advocaat heeft gesproken. In de tussentijd laat de arrestantenzorg de ingeslotene niet bellen. Een HOvJ uit Leiden geeft aan dat het thuisfront pas geïnformeerd wordt als de ingeslotene hierom vraagt. In geval van drugsmisdrijven of als de strafrechtelijke opsporing in het geding kan komen, wordt dit niet gedaan.

Vreemdelingen worden vaak niet geïnformeerd dat ze het recht hebben om de diplomatieke vertegenwoordiging van hun land op de hoogte te stellen. De vreemdelingenpolitie geeft aan dat vreemdelingen wel altijd naar huis mogen bellen. Of dat in de praktijk ook gebeurt, heeft de IVenJ niet gezien of gehoord.

De situatie is anders bij minderjarige ingeslotenen. Het thuisfront wordt in dat geval altijd op de hoogte gesteld. Zij mogen ook bezoek ontvangen en naar huis bellen. Bij minderjarigen die in verzekering zijn gesteld wordt de Raad voor de Kinderbescherming standaard op de hoogte gesteld. De advocaten geven aan dat de politie alleen doorgeeft aan ouders dat hun kind vastzit, maar niet waarom. Ouders klagen bij de advocaten dat ze hier geen informatie over krijgen. Een van de minderjarigen met wie IJZ en IVenJ gesproken hebben, gaf aan dat hij niet wist of

[16] In de wederhoorreactie geeft de politie aan dat de gesprekken met advocaten veelal niet langer dan 15 minuten duren waardoor dit in de praktijk geen probleem hoeft te zijn.
[17] In de wederhoorreactie geeft de politie aan dat de politie altijd foto's zou moeten nemen bij letsel.

zijn moeder op de hoogte was gesteld dat hij naar het hoofdbureau was overgeplaatst.

Op het hoofdbureau in Den Haag kunnen ingeslotenen bellen, bijvoorbeeld met een advocaat of met ouders in geval van minderjarigen. De telefoon bevindt zich op de gang naast het kantoor van de arrestantenzorg. De arrestantenverzorgers zouden hierdoor mee kunnen luisteren. Zelf geven ze aan dit niet te doen, maar ze houden de ingeslotene wel in de gaten. Daarnaast lopen er ook arrestantenverzorgers met ingeslotenen over de gang. Dit alles maakt dat ingeslotenen een gebrek aan privacy hebben wanneer ze bellen.

4.8 Oordeel

Het eindoordeel van de IVenJ over de 'insluitingsfase' is dat deze in beperkte mate voldoet. Het valt de IVenJ op dat de grondigheid waarmee arrestantenverzorgers ingeslotenen fouilleren bij insluiting wisselt per locatie. De IVenJ is van mening dat het kijken in de onderbroek van de arrestant tijdens de insluitingsfouillering zonder toestemming van de HOvJ niet geoorloofd is. Informatie over de rechten is meestal beschikbaar maar wordt niet altijd uitgedeeld en de huisregels blijken veelal niet aanwezig. De IVenJ heeft geconstateerd dat in BVH staat geregistreerd dat huisregels aan de arrestant zijn uitgedeeld maar dat dit feitelijk niet is gebeurd. De huisregels voor minderjarigen zijn niet op alle punten juist. Voor arrestanten is de reden van aanhouding niet altijd duidelijk. De privacy bij het gebruik van de Progis-zuil in het arrestantencomplex Leiden is onvoldoende geborgd net zoals het telefoongebruik in het arrestantencomplex Den Haag. De opslag van waardevolle spullen is meestal zorgvuldig. De stelregel dat meerderjarige ingesloten niet mogen bellen vindt de IVenJ niet juist. Het moet 'ja, tenzij zijn' en de HOvJ moet hierover beslissen.

Aanbevelingen

- Indien onderzoek aan het lichaam van de arrestant noodzakelijk wordt geacht dient toestemming te worden gevraagd aan de HOvJ.
- Deel de huisregels actief uit en pas de huisregels voor minderjarigen aan.
- Geef arrestanten, na toestemming van de HOvJ, de mogelijkheid om te bellen met het thuisfront.
- Garandeer de privacy van ingeslotenen bij het gebruik van de Progis-zuil in het arrestantencomplex Leiden en bij het gebruik van de telefoon in arrestencomplex Den Haag.

5 Verblijf

In dit hoofdstuk beschrijft de IVenJ onderwerpen die in meer algemene zin van toepassing zijn op het verblijf in een politiebureau, een cellencomplex of een andere ophoudlocatie. Het betreft dan zaken als de uitrusting van de verblijfsruimtes, het aldaar gevoerde dagprogramma, de verzorging, de veiligheid en de manier waarop een ingeslotene bejegend wordt. Deze onderwerpen zijn cruciaal in de beoordeling van de onderzoeksvraag hoe de nationale politie zorg draagt voor het waarborgen van de rechtspositie, de veiligheid en de humane bejegening van onder haar verantwoordelijkheid ingesloten personen. De IVenJ belicht in dit hoofdstuk ook de toegang tot medische zorg.

5.1 Bejegening en bijzondere groepen

De eenheid Den Haag heeft beleidsregels vastgesteld als het gaat om de omgang met kwetsbare groepen ingeslotenen zoals minderjarigen, vrouwen, vreemdelingen, verslaafden en ingeslotenen met een psychotische aandoening.

De IVenJ en de IJZ hebben verschillende interacties geobserveerd tussen ingeslotenen en arrestantenverzorgers. De bejegening naar ingeslotenen toe is respectvol, rustig en duidelijk. Ingeslotenen waarmee de IJZ en IVenJ gesproken hebben, geven aan dat ze tijdens het verblijf goed behandeld worden. Arrestantenverzorgers proberen een luisterend oor te bieden, vragen te beantwoorden en dingen uit te leggen, zodat de ingeslotenen rustiger zijn. De arrestantenverzorgers in Gouda geven ook aan dat ze de behandeling soms té goed vinden. Volgens hen maken ingeslotenen hier misbruik van, omdat ze precies weten wat ze kunnen vragen en krijgen en doen dit dan ook. De IVenJ zag dat een vrouwelijke ingeslotene bij haar vrijlating een arrestantenverzorger een hand gaf en hem bedankte voor de goede zorgen. De CTA geeft aan dat arrestanten bijna altijd tevreden zijn over de bejegening.

Op het hoofdbureau in Den Haag wordt aangegeven dat als een arrestantenverzorger niet goed met een bepaalde arrestant overweg kan, hij op een andere verdieping wordt neergezet om te werken. Er is ook een open deuren beleid, wat inhoudt dat voor alle ingeslotenen bij alle handelingen de deur wordt geopend. Er wordt niets via het luik gedaan. De IVenJ vindt dit een 'good practice', omdat daardoor meer interactie met ingeslotenen ontstaat en de arrestantenzorg beter op de hoogte blijft hoe het met ingeslotenen gaat.

Minderjarigen
De minderjarigen met wie IJZ en IVenJ gesproken hebben, geven aan dat zij met respect behandeld worden. De arrestantenverzorgers leggen uit wat er gaat gebeuren en spreken hen op een rustige manier aan. De mate waarin dit gebeurt, verschilt per arrestantenverzorger, waardoor er verschillen in benadering zijn. Op het hoofdbureau in Den Haag is er een buddysysteem opgezet, waarbij één arrestantenverzorger per dienst extra tijd en aandacht besteedt aan alle minderjarigen die op dat moment in het complex aanwezig zijn. De arrestantenverzorgers geven echter aan dat dit niet wordt uitgevoerd. Na de opzet van het systeem is dit weer verwaterd. Arrestantenverzorgers geven aan dat dit meerdere oorzaken heeft. Het is onduidelijk wat er van de arrestantenverzorger

verwacht wordt, er is geen sturing op de uitvoering en de arrestantenverzorgers krijgen geen training op de bejegening van minderjarigen.[18]
Advocaten hebben het idee dat minderjarigen niet anders behandeld worden dan meerderjarige ingeslotenen. Er wordt volgens hen ook geen verschil gemaakt tussen minderjarigen die voor het eerst zijn gearresteerd en minderjarigen die al vaker zijn gearresteerd. De advocaten geven aan dat er niet genoeg wordt nagedacht over effect en de ingrijpendheid van het vastzitten bij minderjarigen.

Overige bijzondere groepen ingeslotenen
Arrestantenverzorgers geven aan dat er vaak weinig ruimte is om bijzondere groepen extra tijd en aandacht te geven. Daardoor is er geen specifieke bejegening van kwetsbare groepen.
Vreemdelingen hebben in Gouda meer vrijheden dan andere ingeslotenen en mogen bijvoorbeeld overdag in het dagverblijf zitten. Het hoofdbureau in Den Haag kent geen aparte behandeling van vreemdelingen.

5.2 Verblijfsruimte

De IVenJ heeft cellen en ophoudkamers op de verschillende locaties aanschouwd. In bijlage 2 staat een overzicht van het aantal cellen op elke locatie. De ophoudkamers beschikken alleen over een bank. De cellen zijn voorzien van een bed met klein tafeltje en een toilet. Alle bezochte ruimtes beschikken over een functionerende intercom. De claustrofobiecellen hebben in de deur een opening met slagvast glas en zijn meestal groter dan de reguliere cellen. De observatiecellen zijn voorzien van een camera. Het hoofdbureau in Den Haag beschikt naast cellen en ophoudkamers over een kamer voor sociale bewaring met een stapelbed, een afgesloten toilet, een televisie, tijdschriften en knuffels. Deze wordt bijvoorbeeld gebruikt als er een moeder met kind wordt binnengebracht of als er slachtoffers van eerwraak moeten worden opgevangen.

De cellen en ophoudkamers op de bezochte locaties maken over het algemeen een schone indruk. Ook de overige ruimtes zijn over het algemeen schoon en voldoende onderhouden. De IVenJ merkt wel op dat de muren van met name ophoudkamers veelal zijn beklad. De muren van het cellencomplex in Gouda zijn in slechte staat, maar de arrestantenzorg geeft aan dat de locatie binnenkort dicht zou gaan voor een opknapbeurt. De CTA gaf aan, zoals beschreven in 4.1, dat ze verschillende schroeiplekken bij de rechtbank in Den Haag hebben aangetroffen.

De IVenJ heeft drie positieve punten aangetroffen bij enkele locaties, die andere locaties niet hebben. Op de celdeuren op het hoofdbureau in Den Haag hangen twee magneten, een rode en een groene. Als de rode bovenop hangt, moet de cel worden schoongemaakt. Op de cellengang op het hoofdbureau staat ook de radio altijd aan, wat volgens de arrestantenverzorgers voor een toegankelijke en vriendelijke sfeer zorgt. In de cel is op verzoek radio beschikbaar. In Wassenaar en in de rechtbank Den Haag hebben de celdeuren aan de binnenkant ook een krijtbord. De ingeslotenen kunnen een krijtje meekrijgen als ze daarom vragen.

Daarnaast heeft IVenJ twee zaken geconstateerd waarvan zij vindt dat die in strijd zijn met wettelijke eisen. Op de Jan Hendrikstraat hebben drie cellen geen raam, waardoor de ingeslotene geen daglicht kan waarnemen. In artikel 6.1 van de

[18] De politie geeft in de wederhoorreactie aan dat de aandacht voor minderjarigen beter kan en dat daarom het aparte regime voor minderjarigen opnieuw onder de aandacht wordt gebracht.

Regeling Politiecellencomplex staat: 'Een cel is voorzien van lichtopeningen, die zodanig in de binnen- of buitenmuren zijn aangebracht dat de ingeslotene de dag- en nachtcyclus kan waarnemen'. Dit is bij deze cellen in de Jan Hendrikstraat niet het geval. Daarbij moet worden opgemerkt dat er nog vier cellen zijn die wel een raam hebben.
Bij de vreemdelingenpolitie hangt naast de cel een lijst met de naam van de ingeslotene en bij wie de zaak in behandeling is. De naam van eerdere ingeslotenen wordt doorgestreept, maar is nog wel leesbaar. De IVenJ vindt dit in strijd met de privacy, omdat andere ingesloten kunnen zien wie er in de cel hebben gezeten.

5.3 Verblijfsregime en persoonlijke verzorging

In de praktijk krijgen alle groepen ingeslotenen, met uitzondering van minderjarigen, hetzelfde regime. Vreemdelingen en mensen die een vervangende hechtenis uitzitten mogen in principe overdag recreëren in de dagverblijven, mogen vaker luchten en mogen naar huis bellen. In de praktijk gebeurt dit alleen als de arrestantenzorg tijd over heeft om dit te regelen.

Op het hoofdbureau in Den Haag en in Gouda zijn boeken en tijdschriften aanwezig waar ingeslotenen om kunnen vragen. Voor minderjarigen is weinig leesmateriaal beschikbaar. De minderjarigen met wie IJZ en IVenJ gesproken hebben, geven aan dat ze niet alles aansprekend vinden, of dat ze niet wisten dat er bijvoorbeeld een stripboek aanwezig is, terwijl ze daar wel geïnteresseerd in zouden zijn. De minderjarigen hebben geen huiswerk op de cel en weten ook niet dat dit mag. In Leiden liggen tijdschriften in de cel.

Ingeslotenen mogen twee keer per dag een half uur luchten indien daar voorzieningen voor zijn. Bij locaties met alleen ophoudkamers zijn meestal geen luchtvoorzieningen. Meerderjarige ingeslotenen mogen tijdens het luchten roken en krijgen hiervoor per luchtbeurt meestal één sigaret uitgereikt. In Gouda mogen ingeslotenen hun eigen rookwaren meenemen en is er ook geen beperking aan het aantal sigaretten dat een ingeslotene mag roken. Sinds de invoering van nieuwe regelgeving mogen minderjarigen (onder 18 jaar) geen rookwaar kopen en worden daardoor geacht niet te roken.[19] In Leiden grenzen de luchtplaatsen aan de parkeergarage van een supermarkt, waardoor het mogelijk is om naar ingeslotenen te roepen van buitenaf. Door een afscheidingswand is het zicht wel belemmerd.

Voor ingeslotenen dienen voorzieningen getroffen te worden voor maaltijden en persoonlijke verzorging. De ingeslotene krijgt de mogelijkheid om halal, koosjer, of vegetarisch te eten als dit zijn voorkeur heeft. Op alle door de IVenJ bezochte locaties kunnen ingeslotenen zowel een warme maaltijd krijgen als brood. De meeste locaties hebben de keuze uit een boterham met kip of kaas en in de avond diverse warme maaltijden. In Leiden kunnen de ingeslotenen ook losse boterhammen krijgen met zoet broodbeleg. Bij de vreemdelingenpolitie krijgen ingeslotenen tosti's in plaats van een gewone boterham. In Gouda, Leiden en Den Haag krijgen de ingeslotenen ook fruit.

[19] In de huisregels van cellencomplexen in andere eenheden staat veelal dat arrestanten onder 18 jaar mogen niet roken. In de wederhoorreactie geeft de politie aan dat volgens de Nationale Ombudsman de politie wel sigaretten mag verstrekken aan minderjarigen. De politie wacht nog op een schriftelijke bevestiging van deze uitspraak van de Nationale Ombudsman.

De IVenJ heeft met de CTA op het hoofdbureau in Den Haag twee warme maaltijden geproefd. De IVenJ was tevreden over de kwaliteit, het zijn volwaardige maaltijden. De geïnterviewde ingeslotenen waren minder te spreken over de kwaliteit van de maaltijd. Advocaten geven aan dat zij ook veel klachten over het eten horen.

Op het hoofdbureau in Den Haag, in Gouda, Leiden en in de Jan Hendrikstraat krijgen ingeslotenen een lakenpakket, een deken, een bekertje en toiletpapier uitgereikt. De IVenJ heeft dit geobserveerd in de Jan Hendrikstraat.
Ingeslotenen krijgen elke ochtend de gelegenheid om te douchen. Op het hoofdbureau in Den Haag wordt er in de middag gedoucht, omdat ingeslotenen in de ochtend vaak vertrekken naar bijvoorbeeld de rechtbank in Den Haag en de ingeslotene anders niet op tijd daarvoor is. In de ochtend krijgen ingeslotenen wel de gelegenheid aangeboden om zich te wassen. Bij het douchen reiken arrestantenverzorgers een handdoek, zeep, een tandenborstel, tandpasta en eventueel een scheermesje uit. Op het hoofdbureau in Den Haag worden deze artikelen in een handdoek gerold. Daar worden geen scheermesjes bij gedaan. Als iemand zich wil scheren, kan hij vragen om een elektrisch scheerapparaat. Op de Jan Hendrikstraat is geen douche aanwezig, waardoor ingeslotenen die moeten douchen naar het hoofdbureau in Den Haag worden gebracht. Ingeslotenen kunnen meerdere dagen op deze locatie verblijven, wat vanuit hygiënisch oogpunt niet wenselijk is.

5.4 Controle – veiligheid – geweldsmiddelen

Op alle locaties hebben de cellen en ophoudkamers een intercom. De IVenJ heeft per locatie een intercom getest en overal werd op korte termijn gereageerd. Op het hoofdbureau in Den Haag werkt de intercom maar één kant op. De arrestant kan niet in de intercom praten, maar wel luisteren. De arrestantenverzorgers moeten daardoor altijd naar een ingeslotene toe als deze op de intercom drukt. Dit is bewust gedaan om de communicatie met de ingeslotenen te bevorderen.
Op het hoofdbureau in Den Haag en in Leiden en Gouda worden er in de nacht controlerondes gelopen. In Leiden en op het hoofdbureau in Den Haag kunnen ingeslotenen ervoor kiezen om de nachtverlichting uit te laten zetten. Als de arrestantenverzorgers controlerondes lopen, schijnen ze in Leiden met een zaklamp op de ingeslotene en in Den Haag doen ze de lamp in de cel even kort aan.

Op alle locaties is er cameratoezicht op de gangen, die vanuit de coördinatieruimte door arrestantenverzorgers wordt gemonitord. Op het hoofdbureau in Den Haag worden de camerabeelden zowel bekeken in de algemene coördinatieruimte als in het kantoor van de arrestantenzorg op de twee verdiepingen met cellen. Er zijn in totaal vier gangen met elk een andere kleur, zodat men in de coördinatieruimte kan zien waar er wat gebeurt.
In de rechtbank Den Haag was er relatief weinig cameratoezicht. Zo waren er geen camera’s in de gang en ruimte naar de zittingszalen toe, terwijl daar wel met ingeslotenen wordt gelopen. Bij de zittingen van de Rechter-Commissaris (RC) zijn ter beveiliging arrestantenverzorgers aanwezig.

De IVenJ heeft geconstateerd dat er in de arrestantencomplexen in Leiden en Den Haag cameratoezicht in ophoudkamers aanwezig is. De CTA is landelijk bezig om uit te zoeken hoe dit juridisch zit.[20]

[20] De IVenJ heeft zich hierover ook gebogen en heeft geconstateerd dat de kwestie juridisch complex ligt. Om verzending van dit deelverslag aan de eenheid niet te vertragen heeft de

Op de meeste locaties zijn er wapenkluisjes, zodat opsporingsambtenaren niet met een vuurwapen en pepperspray op de cellengang komen. Op de deur naar de cellengang toe hangt vaak ook een waarschuwing dat wapens in een kluisje moeten. Tijdens bezoeken aan politiebureaus en arrestantencomplexen is het de IVenJ opgevallen dat sommige opsporingsambtenaren vergeten om hun wapen af te leggen. Op het politiebureau in Gouda staan de wapenkluisjes aan het einde van de cellengang, wat betekent dat een opsporingsambtenaar eerst langs de ophoudkamers moet lopen voordat hij zijn vuurwapen in een kluisje kan leggen. Alleen op de locatie van de vreemdelingenpolitie draagt men een vuurwapen op de cellengang. Op de cellencomplexen in Leiden en Gouda lopen de arrestantenverzorgers met een wapenstok en handboeien. Op het hoofdbureau in Den Haag lopen de arrestantenverzorgers zonder deze geweldsmiddelen.
Op de meeste locaties is ook een oogdouche aanwezig, om ogen uit te spoelen als pepperspray is gebruikt.

Als arrestantenverzorgers geweld gebruiken, melden ze dit aan hun meerdere. Die maakt een rapportage op. De arrestantenverzorgers gegeven echter aan dat voor hen niet bekend is wat er met de rapportage gebeurt. Er wordt ook geen terugkoppeling gegeven. Als er een poging tot suïcide is geweest, wordt er door de Crisisdienst of het Bedrijfs Opvang Team contact opgenomen met de arrestantenverzorger. De suïcidepogingen worden geregistreerd. In Gouda wordt aangegeven dat men, als de situatie daarom vraagt, ingeslotenen desnoods naakt in de boeien in een observatiecel plaatsen om hem tegen zichzelf te beschermen. Ze vragen hiervoor eerst toestemming aan de HOvJ.

Alle arrestantenverzorgers zijn BHV opgeleid. Op de gangen van de cellencomplexen hangen ontruimingsplattegronden. In Gouda en Leiden is afgelopen jaar een oefening geweest in samenwerking met de brandweer. Op het hoofdbureau in Den Haag is er eenmaal per jaar een algehele ontruimingsoefening, waarbij het hele pand wordt leeggehaald. Daarnaast is er enkele keren per jaar aandacht voor ontruiming en brandveiligheid tijdens een ploegoverleg, waarbij ook geoefend wordt.

5.5 Contact buitenwereld

Ingeslotenen die een vervangende hechtenis uitzitten en vreemdelingen mogen bellen naar huis. Minderjarigen mogen bezoek ontvangen van ouders en van de Raad voor de Kinderbescherming. Daarnaast mogen ze met ouders bellen. Op het hoofdbureau in Den Haag zijn er bezoektijden voor ouders tussen 17.00 uur en 20.00 uur, waarvoor ouders een afspraak moeten maken.

Ingeslotenen met beperkingen mogen op last van de HOvJ geen contact hebben met de buitenwereld en andere ingeslotenen. Zij kunnen wel hun advocaat spreken. Het inschakelen van een advocaat gaat op alle locaties via de piketdienst, tenzij de ingeslotene aangeeft zijn eigen advocaat te willen inschakelen.

5.6 Toegang tot zorg

IVenJ besloten om niet te wachten totdat er uitsluitsel is over de wettelijke basis van standaard cameratoezicht in ophoudruimtes.

In de eenheid Den Haag zijn er verschillende convenanten met zorgpartners. In de voormalige politieregio Hollands-Midden is er een convenant met de GGD. In het oude Haaglanden is er een convenant met Arts en Zorg. Voor 2015 loopt er een nieuwe aanbesteding.

In Gouda en Leiden is een intakeformulier beschikbaar waarop onder andere wordt gevraagd naar medicatie. In Leiden heeft de IVenJ een insluiting geobserveerd. De arrestant gaf aan dat er niet naar medicatie is gevraagd en de politieagenten die hem hebben binnengebracht bevestigden dit. In Gouda sprak IVenJ met een ingeslotene die aangaf dat er geen rekening gehouden wordt met zijn fysieke gesteldheid. Hij is naar eigen zeggen gehandicapt, omdat hij niet zelf naar het toilet kan. Daarom eet en drinkt hij nu uit voorzorg niet. Hij gaf aan dat hij geen arts nodig heeft, maar dat hij wel behoefte heeft aan iemand die hem helpt met persoonlijke verzorging, zoals iemand van de thuiszorg. Hieraan wordt geen gehoor gegeven en hiervan is ook geen aantekening gemaakt in BVH.

Op het hoofdbureau in Den Haag wordt niet standaard naar medicatie of medische bijzonderheden gevraagd. De aanwezigheid van minderjarigen wordt ook niet standaard aan de verpleegkundige of arts doorgegeven. Daardoor kan er door hen niet gecontroleerd worden of de minderjarige medicatie gebruikt. De arrestantenverzorgers geven aan dat ingeslotenen vaak zelf aangeven of er bijzonderheden zijn. De ingeslotenen met wie IJZ en IVenJ hebben gesproken gaven aan dat er niet naar bijzonderheden gevraagd is. Eén van de ingeslotene gaf aan dat hij astma heeft. Zijn medicijnen lagen nog thuis en als hij 's nachts zou moeten blijven, dan zou dat een probleem worden omdat hij dan zijn medicijnen nodig zou hebben.

Als een arrestant onder invloed is als hij binnenkomt, mag de arts de eerste 24 uur geen medicatie geven, omdat hij niet weet wat de arrestant heeft ingenomen. Dit geldt ook als de arrestant methadon heeft gehad. De advocaten geven aan dat ze hier wel eens klachten over krijgen. Verslaafden zijn volgens hen nooit tevreden, omdat ze vaak op het bureau aan het afkicken zijn. Verder geven ze aan dat ze vaak horen dat de zorg niet altijd goed is. Als er zichtbaar letsel is, dan wordt er voor een arts gezorgd, maar bij onzichtbaar letsel en drugsgebruik gebeurt dit niet altijd. De advocaten hebben wel de indruk dat ingeslotenen bij twijfel onder de camera worden gezet. En als een advocaat aangeeft dat de ingeslotene een arts moet zien, wordt dit geregeld.

In Gouda en Leiden wordt medicatie uitgedeeld door de arrestantenverzorgers. Als ze dit doen, blijven ze wachten totdat de ingeslotene de medicatie heeft doorgeslikt. In Gouda wordt de medicatie door agenten noodhulp bij een apotheek gehaald, omdat de arrestantenzorg een minimale bezetting heeft van drie personen en men meestal maar met drie collega's werkt. Op het hoofdbureau in Den Haag is iedere werkdag een verpleegkundige aanwezig tussen 8.00 uur en 17.15 uur. Zij deelt de medicatie in de ochtend en middag uit. De medicatie in de avond wordt uitgedeeld door de ploegchef. Als een ingeslotene aangeeft medicatie nodig te hebben, dan lichten arrestantenverzorgers de medische dienst in. De verpleegkundige checkt of het klopt wat de ingeslotene zegt en gaat hierover in gesprek met de ingeslotene. Vervolgens regelt zij de medicatie. Op het hoofdbureau is een kamer waarin een medicijnkast staat met een werkvoorraad medicijnen. Alleen de verpleegkundigen, arts en ploegchef hebben een sleutel van deze ruimte. Er is altijd een arts die piketdienst heeft, met een achterwacht. Bij de vreemdelingenpolitie geeft men aan dat het soms lastig is dat vreemdelingen hun eigen medicatie meenemen, die in hun eigen taal zijn. De arts probeert er dan achter te komen wat voor een medicijnen dit zijn, maar als dit niet lukt, krijgt de vreemdeling geen medicatie.

Op het hoofdbureau in Den Haag is ook een afdeling van de Opvang Verwarde Personen (OVP). Daar zijn 12 verblijven waarin mensen terecht kunnen als ze verward zijn. Er werken 24 uur per dag mensen van de GGZ. Op het cellencomplex worden standaard zes cellen gereserveerd voor de OVP. Op het hoofdbureau is men zeer te spreken over de samenwerking en over de afdeling zelf. De arts met wie IVenJ gesproken heeft, geeft aan dat het prettig is dat de OVP dichtbij zit, omdat ze sneller beschikbaar zijn dan de crisisdienst van de GGZ.

De arts spreekt zijn algehele waardering uit voor de goede communicatie tussen beide partijen. Als voorbeeld wijst hij op het vruchtbare overleg dat heeft plaatsgevonden met de politie over het protocol van arrestantenzorg voor suïcidegevaar. In het betreffende protocol is nu, op verzoek van Arts en Zorg, nadrukkelijk opgenomen dat Arts en Zorg moet worden gewaarschuwd bij suïcidegevaar.

5.7 Beklag

In de eenheid Den Haag is een Commissie van Toezicht Arrestantenzorg (CTA) ingesteld voor het maatschappelijk toezicht op arrestantenzorg. De CTA inspecteert de arrestantenverblijven aan de hand van een checklijst. De bezoeken door de CTA zijn onaangekondigd. De gesignaleerde bevindingen en knelpunten worden met de eenheidsleiding gedeeld. De politie informeert de CTA niet over klachten die betrekking hebben op arrestantenzorg. In 2013 heeft de politie eenheid Den Haag zes klachten over arrestantenzorg in eerste aanleg behandeld.

Op het hoofdbureau in Den Haag geven arrestantenverzorgers aan dat ze geen terugkoppeling krijgen na het indienen van een klacht door een ingeslotene. Dat vinden zij jammer. Verder geven zij aan dat de CTA om de 3 maanden komt.[21] Daarvan ontvangt de arrestantenzorg een verslag. Aan de hand van zaken die de CTA heeft vastgesteld, worden dingen opgepikt. Arrestantenverzorgers geven aan dat als zij via de eigen lijn een klacht indienen dat deze niet voldoende door de eenheidsleiding wordt opgepakt.[22]

5.8 Oordeel

De IVenJ constateert ten aanzien van het verblijf van ingeslotenen dat de eenheid Den Haag in beperkte mate voldoet aan de eisen die daaraan gesteld worden. Wat wel voldoet is de bejegening door arrestantenverzorgers. De bejegening is vriendelijk, professioneel en respectvol naar ingeslotenen. De IVenJ vindt de werkwijze om bij contact de celdeur te openen een ‘good practice’. De politie houdt rekening met ingesloten vrouwen (fouillering) en jeugdigen (contact met thuis). Er is echter geen apart regime voor minderjarigen en vreemdelingen en ook het buddy-systeem voor minderjarigen is niet uit de verf gekomen.
Alhoewel de inrichting van de meeste cellen voldoet aan de formele inrichtingseisen heeft de IVenJ geconstateerd dat een aantal cellen op de Jan Hendrikstraat in Den Haag geen raam hebben en dit is niet conform de eisen. Het vermelden van de

---

[21] Volgens de politie bezoekt de CTA het hoofdbureau maandelijks.

[22] In de wederhoorreactie geeft de politie aan dat zij niet bekend zijn met deze klachten. Klachten van arrestantenverzorgers worden behandeld door de teamleiding.

namen van eerdere ingeslotenen bij de deur van de ophoudruimte bij de Vreemdelingenpolitie ziet de IVenJ als een schending van de privacy.

De toegang tot medische zorg voldoet niet in voldoende mate. Alhoewel medische zorg aanwezig is voor arrestanten, deze is geborgd in convenanten met zorgverleners, zijn er tekortkomingen. Ingeslotenen worden namelijk niet actief bevraagd over medische bijzonderheden, er vindt niet of nauwelijks verslaglegging plaats van medische bijzonderheden in BVH en arrestantenverzorgers worden geacht, behalve op het arrestantencomplex Den Haag, zelf medicijnen uit te reiken. De IVenJ heeft geconstateerd dat ondanks het verbod op wapens in cellengangen er toch weleens wapens binnenkomen. Het leren van klachten is onvoldoende geborgd.

Aanbevelingen

- Registreer (medische) bijzonderheden van ingeslotenen.
- Biedt minderjarigen en vreemdelingen een regime met meer vrijheden.
- Zorg dat de cellen voldoen aan de inrichtingseisen.
- Indien de medicijnen alleen door arrestantenverzorgers kunnen worden uitgereikt dan dient het medicijn op naam te zijn voorgesorteerd. Pas standaard cameratoezicht bij ophoudruimtes alleen toe als hiervoor een wettelijke basis is.

6 Einde insluiting / Overdracht

Bij de invrijheidstelling van een persoon geeft de politie de persoonlijke eigendommen die in bewaring waren genomen terug. Indien de persoon zichzelf niet kan verplaatsen organiseert de politie begeleiding en vervoer. Indien de ingeslotene naar een ander politiebureau of (justitiële of zorg-) inrichting gaat, dient de politie een rapportage met bijzonderheden over de ingeslotene over te dragen. Ook dient de politie de vervoersdienst actief te informeren. Deze rapportage bevat naast persoonlijke gegevens (naam, leeftijd) ook informatie over de eventuele aanwezigheid van verslavingsproblematiek, psychiatrische problematiek, suïcide- en vluchtgevaar en overige bijzonderheden met betrekking tot het verblijf en het gedrag van de ingeslotene.

6.1 Einde insluiting

Bij vrijlating ontvangen arrestanten hun persoonlijke eigendommen terug en moeten zij tekenen voor ontvangst. Als de persoon niet wil tekenen, tekenen twee arrestantenverzorgers. De arrestantenzorg logt het moment van vrijlating.

In Den Haag is het ontslagbewijs geldig als vervoersbewijs bij HTM voor een uur. Niet alle arrestantenverzorgers zijn hiervan op de hoogte en arrestanten worden hier niet standaard van op de hoogte gesteld. Als op het hoofdbureau in Den Haag een voormalige arrestant zijn vervoer naar huis wil regelen en zijn telefoon blijkt leeg te zijn na teruggave, dan mag de persoon iemand bellen. Als mensen moeilijk ter been zijn kunnen ze eventueel worden thuisgebracht.[23]

Als de minderjarigen vrijgelaten worden, dan dienen zij opgehaald te worden door de ouders. Het kan voorkomen, dat als de ouders op zich laten wachten, de minderjarige pas later op de hoogte wordt gebracht van zijn vrijlating. Tot die tijd verblijft de minderjarige in zijn cel en hij/zij wordt niet geplaatst in een wachtruimte.

6.2 Overdracht

Arrestantenverzorgers loggen naar eigen zeggen bijzonderheden ten aanzien van het gedrag van een arrestant in BVH. Uit inzage door de IVenJ in BVH blijkt wel dat dit voornamelijk opmerkingen zijn met betrekking tot het uitdelen van koffie en thee. Bij een overplaatsing van een arrestant worden bijzonderheden ten aanzien van het verblijf alleen mondeling overgedragen via de vervoerder. Arrestanten voor de rechtbank worden door DV&O op de afdeling afgezet. DV&O licht de arrestantenzorg aldaar mondeling in.

Arrestantenverzorgers van het arrestantencomplex Gouda geven aan dat zij door hun leiding zijn geïnstrueerd medische gegevens niet op papier, per fax, per mail of telefonisch door te geven aan andere locaties in verband met privacy en het medisch beroepsgeheim. Informatieoverdracht mag alleen face-to-face mondeling gebeuren. Een arts zou eventueel wel schriftelijk informatie mogen overdragen,

[23] Een geïnterviewde merkt hierover op dat in een voertuig van de politie alleen aangehouden personen vervoerd mogen worden.

'maar de arts is niet op de hoogte van de locatie waar de arrestanten naartoe worden gebracht', aldus een geïnterviewde arrestantenverzorger. De arrestantenverzorgers in Gouda plaatsen kanttekeningen bij het mondeling overdragen van informatie over personen. Het is onzeker of de informatie juist en volledig wordt overgebracht. Arrestantenverzorgers geven aan de vervoerder bijvoorbeeld mee dat een arrestant onder cameratoezicht staat. Ook informatie ten aanzien van de emotionele toestand van een arrestant wordt mondeling doorgegeven via de vervoerder. Of deze informatie vervolgens wordt overgedragen is onbekend. Dit kan risico's met zich meebrengen.

De voormalige politieregio Haaglanden gebruikt voor de overdracht van een arrestant een digitaal overdrachtsformulier uit BVH. In Gouda gebruikt de politie een papieren overdrachtsformulier. Tijdens het bezoek van de IVenJ wijst de arrestantenzorg de inspecteurs aan de hand van een casus op de risico's ten aanzien van louter een registratie op schrift. Een ingesloten arrestant heeft vorig jaar een hartinfarct gehad. Het infarct staat wel vermeld op het papieren overdrachtsformulier maar is (en wordt) niet geregistreerd in BVH. Bij de overdracht van de betreffende persoon kan de informatie gemakkelijk verloren gaan als de arrestantenverzorger zich tijdens de overdracht niet op de hoogte stelt van de informatie op het papieren formulier en zich alleen baseert op informatie uit BVH. Ook specifiek gedrag van een arrestant wordt in Gouda niet in het politiesysteem gezet. Wel staan bijzonderheden per arrestant op een whiteboard aan de muur, bijvoorbeeld of iemand een besmettelijke ziekte heeft of agressief is.

Indien een arrestant wordt overgedragen van het hoofdbureau naar een PI of naar de rechtbank maakt de verpleegkundige een medisch dossier op dat wordt gefaxt naar de betreffende locatie met een voorblad. Arts en Zorg ontvangt daartoe van de wachtcommandant een lijst met arrestanten en bijbehorende locaties plus een samenvatting van het medisch dossier. Arts en Zorg mag niet mailen over politiegegevens maar is van mening dat aan een fax ook manco's zitten. Ze neemt naar eigen zeggen altijd proactief contact op en neemt geen genoegen met alleen een fax. Bij suïcidegevaar of andere bijzonderheden wordt gebeld. Arts en Zorg heeft een aparte overeenkomst afgesloten met de rechtbank voor de zorg aldaar, tot het moment van overdracht van de arrestant aan DV&O.

De coördinator van Arts en Zorg geeft aan dat het registreren van medische gegevens in BVH op het hoofdbureau beter verloopt dan op de wijkbureaus. Op de wijkbureaus logt de arrestantenzorg niet altijd het uitdelen van medicijnen in BVH en deelt het verstrekken van medicijnen niet altijd mee aan de arts. Dit heeft nog nooit tot een vervelende situatie geleid maar het verbaast geïnterviewde wel. Het advies dat een arts op een wijkbureau heeft gegeven ten behoeve van een bepaalde cliënt, wordt na verplaatsing van de cliënt naar het hoofdbureau niet altijd geregistreerd en/of doorgegeven aan de arrestantenzorg. Zo kan het voorkomen dat een arts zijn cliënt op eenzelfde dag opnieuw op consult krijgt. Arts en Zorg spreekt de wens uit dat mensen met medische problemen zo spoedig mogelijk naar het hoofdbureau worden gebracht.[24]

[24] In de wederhoorreactie geeft de politie aan dat het is voorgeschreven dat de medische overdracht alleen mag plaatsvinden van arts naar arts. De arts komt soms echter op dag 2 en op dag 3 moet iemand voorgeleid en geplaatst worden. Dan is er een andere arts in dienst en deze weet ook niet waar de verdachte heen gaat. Dat geeft soms problemen met de informatieoverdracht. Mondelinge overdracht van medische informatie niet is toegestaan maar wel wordt meegegeven dat iemand agressief of suïcidaal is en of iemand bijvoorbeeld medicatie gebruikt. De politie geeft aan dat wordt gewerkt aan een koppeling van medische systemen zodat problemen in de informatieoverdracht wellicht verdwijnen.

6.3 Oordeel

De vrijlating van ingeslotenen in de eenheid Den Haag is beperkt op orde. Volgens de IJZ zou de politie minderjarigen die bij vrijlating de komst van hun ouders afwachten niet op cel moeten houden. Om de duur in een politiecel te verkorten zou een wachtruimte kunnen worden gebruikt. De IVenJ vindt het gebruik van het gratis HTM-vervoersbewijs een ‘good practice’ voor personen die geen geld bij zich hebben.
De informatieoverdracht van ingeslotene tussen het wijkbureau en politiebureau of arrestantencomplex is onvoldoende omdat de registratie in het informatiesysteem BVH veelal zeer summier is. Arrestantenverzorgers in het arrestantencomplex in Gouda zijn in de veronderstelling dat zij geen medische informatie mogen registreren. In Den Haag komt het voor dat de arts tweemaal voor dezelfde arrestant wordt opgeroepen omdat op het wijkbureau de intake niet is geregistreerd in het BVH door arrestantenverzorgers. Ook de overdracht van informatie bij overplaatsing van een ingeslotene naar de rechtbank of bijvoorbeeld een huis van bewaring is summier. Het feit dat (medische) bijzonderheden praktisch alleen mondeling worden overgedragen is kwetsbaar. Daarnaast is de informatieoverdracht onvoldoende geborgd.

Aanbeveling

- Zorg bij overplaatsing dat de vervoerder en ontvangende instelling over voldoende schriftelijke informatie beschikt.

7 Personeel en Organisatie

Arrestantenzorg vraagt om voldoende en deskundig personeel en goede materiële voorzieningen. Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop de eenheid Den Haag de arrestantenzorg heeft ingericht. Daarbij wordt eerst stilgestaan bij het personeel dat verantwoordelijk is voor de arrestantenzorg en de communicatie tussen de verschillende betrokkenen binnen dit werkveld. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de locaties waar ophoudruimtes en cellen door de politie zijn ingericht in de eenheid Den Haag.

7.1 Personeel

Personeel betrokken bij de aanhouding
Wie de aanhouding doet en waarom is geregeld in landelijke wet- en regelgeving. De teams van de politie zijn zo ingericht dat de beoogde en bevoegde (opgeleide) medewerkers in staat zijn om dit te doen. De medewerkers geven aan dat wetgeving hen de ruimte biedt om af te wegen of een veiligheidsfouillering noodzakelijk is. Het onderwerp komt terug tijdens trainingen. In de opleiding wordt aandacht besteed aan de bejegening van arrestanten.

Personeel betrokken bij de insluiting
De opsporingsambtenaren stellen met behulp van de Progiszuil de identiteit van de ingeslotene vast. Aan de hand van de ID-staat wordt de arrestantenmodule van BVH ingevoerd. Ook de insluitingsfouillering is op de bureaus veelal een taak van de opsporingsambtenaar die de verdachte heeft aangehouden.

De arrestant die van het bureau naar het arrestantencomplex wordt overgebracht, wordt daar opnieuw onderzocht op aanwezigheid van voorwerpen, die een gevaar voor de veiligheid van betrokkene of voor anderen kunnen vormen. Dit wordt op het hoofdbureau in Den Haag sinds anderhalf jaar uitgevoerd door twee arrestantenverzorgers. Ook op de rechtbank verzorgen de arrestantenverzorgers de insluitingsfouillering. De vervoerders zijn bij het fouilleringsproces aanwezig. De vreemdelingenpolitie geeft aan op een standaard manier de insluitingsfouillering uit te voeren.

Een van de werkprocedures van voormalige politieregio Haaglanden beschrijft dat de chef van dienst iedere dienst iemand aanwijst die verantwoordelijk is voor de controle en verzorging van de ingeslotene en het loggen van diens handelingen. De chef van dienst blijft verantwoordelijk voor de bewaking van dit proces. De chef van dienst draagt ook zorg voor de verzorging van de ingeslotene en de controle hierop.

Een geïnterviewde chef van dienst (tevens HOvJ) van het politiebureau in Gouda, tot voor kort werkzaam in Haaglanden, geeft aan dat opsporingsambtenaren in Gouda soms arrestanten op het bureau insluiten zonder onmiddellijk de chef van dienst daarvan in kennis te stellen. Respondent spreekt zijn verwondering en onvrede hierover uit. De IVenJ merkt op dat in de protocollen ten aanzien van de arrestantenzorg in voormalige politieregio Hollands-Midden, gedateerd uit 2008, niet

wordt gerept over wie de verantwoordelijkheid draagt ten aanzien van de verzorging van een arrestant.[25]

Personeel op de bezochte locaties
Het arrestantencomplex Gouda hanteert een vroege, late en nachtdienst. De bezetting is drie (vroeg), drie (laat) en twee (nacht). Eén medewerker leest camerabeelden uit, twee anderen lopen op de gang. Met alarmknoppen op de gang kan assistentie worden opgeroepen vanuit het aanpalende politiebureau. Het arrestantencomplex heeft geen beveiligers in dienst, alle medewerkers zijn arrestantenverzorger.

Het arrestantencomplex Leiden kent ook een vroege, late en nachtdienst. De bezetting is drie (vroeg), drie (laat) en twee (nacht). Soms worden extra dagdiensten ingelast. In de nachtdienst werkt bij voorkeur een combinatie man-vrouw. In verband met de toename van geweld vanwege GHB/ drugsgebruik, en een toename van GGZ-patiënten (psychoses, agressief, autisme, schizofrenie) is een bezetting van twee vrouwen niet gewenst. Ook in Leiden wordt geen gebruik gemaakt van een particuliere beveiligingsorganisatie.

In zowel Gouda als Leiden hebben de arrestantencomplexen per dienst ook arrestantenverzorgers die het transport verzorgen.

Op het hoofdbureau van de politie in Leiden worden arrestanten die verblijven in de ophoudkamers verzorgd door opsporingsambtenaren. De opsporingsambtenaren hebben niet de module arrestantenzorg gevolgd. Zij zien het als een belasting en tijdrovend om arrestanten te moeten begeleiden naar de wc en voor het luchten. De taak van het naar de wc brengen wordt ook wel toebedeeld aan de 'floormanager'. Deze persoon bedient tevens de poort en de intercom, en staat bezoekers aan de balie te woord. Het valt de IVenJ op dat zowel op de politiebureaus in Gouda (zie de vorige paragraaf) als in Leiden onduidelijkheid lijkt te bestaan over wie de verantwoordelijkheid draagt ten aanzien van de verzorging van een arrestant.

Indien een aanhouding buiten heterdaad plaatsvindt om 6.00 uur brengt de politie de arrestant in Leiden direct naar het aanpalende arrestantencomplex, opdat een arrestant niet tot 9.00 uur in een ophoudruimte hoeft te verblijven zonder enige actie. Een heel agressief persoon wordt ook onmiddellijk naar het cellencomplex gebracht. Bij gebrek aan capaciteit in Leiden kan de politie uitwijken naar Katwijk of Noordwijk.

Het hoofdbureau Den Haag kent een vroege, late en nachtdienst. In de nacht is de bezetting vijf, overdag acht. In het geval van onderbezetting draait de ploegchef mee op de werkvloer. Er zijn acht ploegen van gemiddeld tien man. Iedere ploeg heeft een ploegchef.[26] Op iedere vloer zijn twee medewerkers aanwezig (dus vier in totaal). Daarnaast is in een ploeg één medewerker ingedeeld voor de dactyloscopie en het maken van foto's, één is ingeroosterd voor de camerabewaking, één persoon

---

[25] In de wederhoorreactie geeft de politie aan dat hoewel de protocollen niet telkens de verantwoordelijke noemen deze wel vermeld staan in het huishoudelijk regelement arrestantenzorg. In punt 2.1 van dit regelement staat dat *teamschefs arrestantenzorg* verantwoordelijk zijn voor de zorg en bejegening van ingeslotenen in arrestantencomplexen. De politie is bezig om op de wijkbureaus specifiek één ambtenaar verantwoordelijk te maken omdat daar 'nog wel eens naar elkaar gewezen wordt' en omdat de politie graag één persoon wil hebben die toeziet op de geboden zorg.
[26] Momenteel werkt één van hen op een andere locatie en twee ploegchefs zijn langdurig ziek.

is wachtcommandant en één medewerker muteert in BVH. Dagelijks rijden daarnaast drie busjes met twee medewerkers. Per dienst is anderhalve ploeg nodig (acht man binnen en zes man transport).

De norm voor de bezetting op locaties met arrestanten is minimaal twee opsporingsambtenaren. Deze norm is niet wettelijk vastgelegd. De respondenten geven aan dat de capaciteit op de bureaus overdag voldoende is, maar tijdens de nachtdiensten soms onvoldoende. De kleine bureaus hebben soms meer capaciteit dan de grotere bureaus. Bijna alle bureaus hebben de beschikking over een HOvJ.

Het Bureau Orde en Bewakingsdiensten[27] van de rechtbank heeft ongeveer vijftig medewerkers, allen BOA. Alleen de leidinggevenden zijn executief. De taken onder de arrestantenverzorgers/beveiligers rouleren. Een bijzondere taak die de medewerkers hebben is dat zij ter beveiliging van de Rechter-Commissaris (RC) de zitting bijwonen.

Het team handhaven van de vreemdelingenpolitie bestaat uit dertig medewerkers, allen 'blauw'. Zij werken in vroege, late en weekenddiensten. Het bureau is doordeweeks open van 7.30 uur tot 23.00 uur, in het weekend momenteel tot 17.00 uur. Op het bureau is permanent een HOvJ aanwezig.

Opleiding en training
Opsporingsambtenaren zijn verplicht om de IBT (Integrale Beroepsvaardigheids Training) te doorlopen. Tijdens deze trainingen wordt de juridische kennis met betrekking tot hun bevoegdheden getoetst. Ook worden vaardigheden getraind. De geïnterviewde opsporingsambtenaren zijn ontevreden over de invulling van deze trainingen. Zij beschouwen de IBT niet zozeer als training maar eerder als toetsmoment. Het niet behalen van een toets, anders dan de schietvaardigheidtoets, heeft volgens hen geen gevolgen voor het verder mogen uitoefenen van het vak. Indien de schietvaardigheid niet voldoende blijkt te zijn, is men verplicht zijn wapen in te leveren. Maar indien andere toetsen niet worden gehaald, worden medewerkers niet op extra training gestuurd, aldus de geïnterviewden.

In de arrestantencomplexen hebben alle arrestantenverzorgers de IBT gevolgd. De medewerkers hebben ook geleerd om te gaan met schilden, hoewel schilden niet overal aanwezig zijn. Arrestantenverzorgers zijn over het algemeen gecertificeerd voor het uitvoeren van de dactyloscopie en het nemen van foto's ten behoeve van het strafrecht. Op het hoofdbureau wordt tijdens ploegdagen of werkoverleg extra aandacht geschonken aan bepaalde onderwerpen zoals autisme en GHB. Arrestantenverzorgers hebben voor het omgaan met bijzondere groepen (zoals vreemdelingen, minderjarigen, mensen met psychische problematiek) geen opleiding of training gevolgd. Zij bellen indien nodig de GGD-arts. Die belt vervolgens de achterwacht van de GGZ. Soms is geen GGD-arts beschikbaar, aldus een geïnterviewde medewerker in Leiden. Deze medewerker prijst in dat verband het initiatief van de opvang voor verwarde personen (OVP) naast het hoofdbureau Den Haag.

Volgens het concept Landelijk Reglement Arrestantenzorg dienen politieambtenaren belast met de zorg voor ingeslotenen gecertificeerd te zijn zoals bedoeld in de RTGP

---

[27] Nu nog Bureau Orde en Bewakingsdiensten (parketpolitietaken). Als politie ingehuurd voor parketpolitie-beveiliging. Binnenkort wordt de afdeling ondergebracht onder arrestantenzorg.

of RTGB.[28] Let wel, dit document is nog niet definitief vastgesteld. In het 'Controllerscommentaar Arrestantenzaken, Rapportageperiode: januari t/m augustus 2014' wordt vermeld dat in Hollands Midden 70% van de RTGP-plichtigen gecertificeerd is (doelstelling minimaal 90%) en in Den Haag 99%.

De teamchef arrestantenzorg Den Haag zet vraagtekens bij het feit dat de module arrestantenzorg uit de opleiding is gehaald. Dit vergroot het onbegrip bij de politie voor de arrestantenzorg. Bij de politie heerst volgens haar geen goed beeld van het vak. Pas zodra aspiranten vanuit hun duale opleiding een werkplek bij arrestantenzorg krijgen, ontwikkelen zij een andere kijk op het beroep en zien ze hoe veelzijdig dit werk is. Om de beeldvorming van arrestantenzorg te verbeteren zou het helpen om de module arrestantenzorg terug te brengen op de Politieacademie, aldus de teamchef.

Medewerkers van het Bureau Orde en Bewakingsdiensten[29] van de rechtbank zijn allen als BOA opgeleid, daarnaast doorloopt men intern een opleiding om te worden ingewerkt.

Een geïnterviewde medewerker handhaven van de vreemdelingenpolitie geeft aan dat onvoldoende middelen beschikbaar zijn om medewerkers een geschikte cursus aan te bieden, zoals een cursus identiteit vaststellen (het team ID wordt binnenkort opgeheven). Geïnterviewde heeft zelf een cursus van vier weken 'verhoor in vreemdelingenketen' gevolgd, maar is sceptisch over het doelgericht inzetten van het scholingsbudget bij de vreemdelingenpolitie.

De HTM, geen object van toezicht in dit onderzoek, leidt controleurs in-company op. Onderdeel van de opleiding is een geweldbeheerstraining. De training gebeurt in een realistische setting, dus op het voertuig.

Integriteit
Het is niet bekend of alle locaties een protocol integriteit hebben opgesteld, en of medewerkers bekend zijn met dit protocol.
Geïnterviewde arrestantenverzorgers in Gouda geven desgevraagd aan dat zij meldingen kunnen doen bij de coördinatoren.[30] Men spreekt elkaar naar eigen zeggen aan op gedrag, los van positie. Een van de geïnterviewden van arrestantencomplex Gouda geeft aan dat arrestantenverzorgers nooit een terugkoppeling ontvangen na het indienen van een klacht, hetgeen hij betreurt. Wel wordt na een bezoek van de CTA het verslag gedeeld met de medewerkers en de locatie maakt werk van de aanbevelingen uit de rapporten van de CTA, aldus een geïnterviewde arrestantenverzorger.

Procedures en protocollen
De eenheid heeft aan de IVenJ verschillende werkprocesbeschrijvingen en protocollen overlegd. De teamchef arrestantenzorg van de eenheid Den Haag spreekt de wens uit voor een en dezelfde proceseigenaar voor arrestantenzorg. Nu is in voormalig politiekorps Haaglanden op de wijkbureaus de betreffende

[28] RTGP: Regeling Toetsing Geweldsbeheersing Politie. RTGB: Bijscholing.
[29] Nu nog Bureau Orde en Bewakingsdiensten (parketpolitietaken). Als politie ingehuurd voor parketpolitie-beveiliging. Binnenkort wordt de afdeling ondergebracht onder arrestantenzorg.
[30] Met de invoering van het nieuwe landelijk functiehuis politie verdwijnt de functie van coördinator.

bureauchef/teamchef verantwoordelijk voor arrestantenzorg. In Hollands-Midden is geïnterviewde zelf verantwoordelijk voor in verzekering gestelde arrestanten.

De werkprocessen van het Bureau Orde en Bewakingsdiensten van de rechtbank wijzigen vanaf 1 januari 2015, zodra de afdeling wordt geplaatst onder een ander organisatieonderdeel van de politie (arrestantentaken).

7.2 Communicatie

Dienstoverdracht
De IVenJ heeft een gecombineerde de-briefing/briefing tussen twee diensten bijgewoond in een wijkbureau in Den Haag. De aanwezigen werden geïnformeerd over enkele personen die de politie in het vizier had, met wie de basispolitiezorg tijdens de betreffende dienst te maken zou kunnen krijgen. Actuele zaken, van belang voor de uitvoering van het werk, kwamen aan bod. Ook konden deelnemers zelf melding doen van zaken die zij relevant achten voor een goede taakuitvoering door hun collega’s. De dienstoverdracht vond plaats binnen werktijd.

In het arrestantencomplex in Gouda hangt in de coördinatieruimte een whiteboard waarop het volgende wordt vermeld: de samenstelling van het team, de status van de arrestant (passant, IVS, CJIB), bijbehorende beperkingen, welke luchtplaats, opmerkingen/bijzonderheden (medicatie, vegetarisch) en welke HOvJ toestemming heeft gegeven voor het een of het ander. Ter informatie wordt tevens gewerkt met grote gekleurde magneten op de celdeur. De dienstoverdracht in Gouda vindt plaats tussen 14.45 uur en 15.00 uur en wordt steeds door een andere collega verzorgd. Van arrestantenverzorgers wordt verwacht dat zij een kwartiertje eerder komen, in eigen tijd. Het is vrijwillig, geven geïnterviewden aan, maar de coördinator houdt wel bij of de medewerker aanwezig is.

Bij het Bureau Orde en Bewakingsdiensten van de rechtbank vindt drie keer per dag een briefing plaats.

Werkoverleg
De teamchef arrestantenzorg van de eenheid Den Haag geeft aan dat maandelijks de eenheidsbriefing plaatsvindt met politiechefs en districtschefs, waar arrestantenzorg aan de orde komt. Zoals eerder genoemd worden tijdens het werkoverleg en ploegdagen van het hoofdbureau Den Haag soms presentaties gegeven over specifieke thema’s. Op de rechtbank hebben het bureau orde en bewakingsdiensten, de coördinator bodedienst en de coördinator beveiliging dagelijks overleg.

7.3 Overzicht capaciteit cel/ophoudkamer

De capaciteit van de bezochte locaties is beschreven in paragraaf 5.2. Een volledig overzicht van de capaciteit van de eenheid Den Haag volgt in bijlage 2.

7.4 Oordeel

Bij de beoordeling van dit hoofdstuk is de IVenJ overwegend positief. De reden is dat de bezetting op de verschillende locaties voldoende op orde lijkt om de reguliere taken in het kader van de arrestantenzorg te kunnen verrichten. De medewerkers

met wie de IVenJ sprak waren professioneel en voerden hun taken op correcte wijze uit. Wel heeft de IVenJ een paar kritische opmerkingen. Ten eerste blijkt dat de opsporingsambtenaren, die arrestanten verzorgen op politiebureaus, veelal geen of slechts een summiere opleiding hebben gehad. De IVenJ is van oordeel dat arrestantenverzorging een specifiek vak is waarin opleiding noodzakelijk is. De IVenJ vraagt zich ook af of de zorg door opsporingsambtenaren voor arrestanten in ophoudkamers in de fysieke nabijheid van een arrestantencomplex efficiënt is. Toezicht op arrestanten door slechts één opsporingsambtenaar/ arrestantenverzorger acht de IVenJ zowel overdag als 's nachts onvoldoende.

De dienstoverdracht is niet altijd ingeroosterd waardoor van medewerkers wordt verwacht dat ze eerder op het werk komen. De IVenJ vindt dat aan de op goodwill van het personeel gebouwde overdrachtsmomenten risico's kleven. Wanneer de tijd ontbreekt voor een goede dienstoverdracht kan belangwekkende informatie verloren gaan. Het feit dat op het hoofdbureau in Den Haag tijdens ploegdagen en/of werkoverleg extra aandacht wordt geschonken aan bepaalde onderwerpen zoals autisme en GHB ondersteunt de IVenJ.

De insluiting is een proces waarin veel handelingen moeten worden verricht, deze zijn soms afhankelijk van de lokale setting en gebruiken. De IVenJ concludeert dat niet altijd even helder is wie voor welke taak verantwoordelijk/bevoegd is. De IVenJ vindt het zorgelijk dat in Gouda arrestanten kunnen worden ingesloten zonder dat de chef van dienst hiervan op de hoogte is gesteld.

Aanbevelingen

- Bekijk of het binnen de roosters mogelijk is een moment voor dienstoverdracht in te bouwen.
- Besteedt in de opleiding en training van opsporingsambtenaren die te maken hebben met arrestant ook aandacht aan het onderwerp arrestantenzorg.

8 Eindoordeel

Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken zijn verschillende aspecten van de arrestantenzorg aan de orde gekomen. Over een aantal onderwerpen hierbinnen zijn de inspecties erg positief en een aantal onderwerpen verdienen nog aandacht. Onderstaande figuur geeft een totaaloverzicht van de wijze waarop het proces arrestantenzorg functioneert op alle getoetste aspecten en daarbij behorende onderwerpen. In deze figuur is met kleurcodes aangegeven in welke mate de arrestantenzorg voldoet aan de gestelde normen en verwachtingen op de verschillende onderwerpen binnen de toetsingskaders van IVenJ en IGZ: donkergroen wil zeggen dat de arrestantenzorg volledig voldoet, lichtgroen wil zeggen voldoet overwegend maar niet volledig, oranje houdt in dat de arrestantenzorg in beperkte mate voldoet aan de criteria en een rode kleur wil zeggen dat de arrestantenzorg niet voldoet.

Figuur 5: Eindoordeel proces arrestantenzorg en deelaspecten

Aanhouding
De aanhouding van personen verloopt volgens de IVenJ over het algemeen goed en veilig. Veiligheidsfouillering op straat voert de politie uit indien zij inschatten dat dit nodig is. Opsporingsbeambten melden het gebruik van geweld aan de chef van dienst. De IVenJ is echter van oordeel dat de opsporingsambtenaren personen duidelijker en nadrukkelijker kunnen informeren over de reden van aanhouding en de rechten van de arrestant.

Transport
De voertuigen waarmee arrestanten worden vervoerd zijn over het algemeen geschikt waardoor veilig vervoer van arrestanten is gewaarborgd. De politie houdt ook rekening met het vervoer van verschillende soorten arrestanten. De IVenJ is overwegend positief maar vindt het opmerkelijk dat er een verschil zit de uitrusting van de politie tijdens het vervoer van arrestanten tussen de voormalige politiekorpsen. Ook zou een uitneembare scheidingswand tussen de arrestant en de bestuurder de veiligheid van het personeel ten goede komen.

Insluiting
De IVenJ is van oordeel dat de 'insluitingsfase' in beperkte mate voldoet. De grondigheid waarmee op het hoofdbureau arrestanten worden gefouilleerd is niet altijd geoorloofd zonder toestemming van de HOvJ. Informatie over de rechten is meestal beschikbaar maar wordt niet altijd uitgedeeld en de huisregels blijken veelal

niet aanwezig. De IVenJ heeft geconstateerd dat in BVH staat geregistreerd dat huisregels aan de arrestant zijn uitgedeeld maar dat dit feitelijk niet is gebeurd. De huisregels voor minderjarigen zijn niet op alle punten juist. Voor arrestanten is de reden van aanhouding niet altijd duidelijk. De privacy bij het gebruik van de Progis-zuil in het arrestantencomplex Leiden is onvoldoende geborgd net zoals het telefoongebruik in het arrestantencomplex Den Haag. De opslag van waardevolle spullen is meestal zorgvuldig. De stelregel dat meerderjarige ingesloten niet mogen bellen vindt de IVenJ niet juist. Het moet 'ja, tenzij zijn' en de HOvJ moet hierover beslissen.

Verblijf
De IVenJ constateert dat het verblijf van ingeslotenen in de eenheid Den Haag niet volledig voldoet aan de eisen die daaraan gesteld worden. De bejegening door arrestantenverzorgers is echter vriendelijk, professioneel en respectvol naar ingeslotenen. De IVenJ vindt de werkwijze om bij contact de celdeur te openen een 'good practice'. De politie houdt rekening met ingesloten vrouwen (fouillering) en jeugdigen (contact met thuis). Er is echter geen apart regime voor minderjarigen en vreemdelingen en het buddy-systeem voor minderjarigen is niet uit de verf gekomen. Alhoewel de inrichting van de meeste cellen voldoet aan de formele inrichtingseisen heeft de IVenJ geconstateerd dat een aantal cellen op de Jan Hendrikstraat in Den Haag geen raam hebben en dit is niet conform de eisen. Het vermelden van de namen van eerdere ingeslotenen bij de deur van de ophoudruimte bij de Vreemdelingenpolitie ziet de IVenJ als een schending van de privacy. De toegang tot medische zorg voldoet niet in voldoende mate. Alhoewel medische zorg aanwezig is voor arrestanten zijn er tekortkomingen. Ingeslotenen worden namelijk niet actief bevraagd over medische bijzonderheden, er vindt niet of nauwelijks verslaglegging plaats van medische bijzonderheden in BVH en arrestantenverzorgers worden geacht, behalve op het arrestantencomplex Den Haag, zelf medicijnen uit te reiken. De IVenJ heeft geconstateerd dat ondanks het verbod op wapens in cellengangen er toch weleens wapens binnenkomen. Het leren van klachten is onvoldoende geborgd.

Einde insluiting
De IVenJ is van oordeel dat de vrijlating van ingeslotenen in de eenheid Den Haag beperkt op orde is. De IJZ vindt dat de politie minderjarigen die bij vrijlating de komst van hun ouders afwachten niet op cel zou moeten houden. De informatieoverdracht van ingeslotene tussen het wijkbureau/ politiebureau en het arrestantencomplex en naar een huis van bewaring over het algemeen onvoldoende is vanwege de summiere registratie in het informatiesysteem BVH. Het feit dat (medische) bijzonderheden praktisch alleen mondeling worden overgedragen is kwetsbaar. Daarnaast is de informatieoverdracht onvoldoende geborgd. De IVenJ vindt het gebruik van het gratis HTM-vervoersbewijs een 'good practice' voor personen die geen geld bij zich hebben.

Personeel en organisatie
Bij de beoordeling van dit hoofdstuk is de IVenJ overwegend positief. De reden is dat de bezetting op de verschillende locaties voldoende op orde lijkt om de reguliere taken in het kader van de arrestantenzorg te kunnen verrichten. Daarnaast waren de medewerkers met wie de IVenJ sprak professioneel en voerden zij hun taken op correcte wijze uit. Wel heeft de IVenJ een paar kritische opmerkingen. Ten eerste blijkt dat de opsporingsambtenaren, die arrestanten verzorgen op politiebureaus, veelal geen of slechts een summiere opleiding hebben gehad in arrestantenverzorging. De IVenJ is van oordeel dat dit een specifiek vak is waarin opleiding noodzakelijk is. De IVenJ vraagt zich ook af of de zorg door

opsporingsambtenaren voor arrestanten in ophoudkamers in de fysieke nabijheid van een arrestantencomplex efficiënt is. Toezicht op arrestanten door slechts één opsporingsambtenaar/ arrestantenverzorger acht de IVenJ zowel overdag als ’s nachts onvoldoende. De dienstoverdracht is niet altijd ingeroosterd waardoor van medewerkers wordt verwacht dat ze eerder op het werk komen. De IVenJ vindt dat aan de op goodwill van het personeel gebouwde overdrachtsmomenten risico’s kleven. Wanneer de tijd ontbreekt voor een goede dienstoverdracht kan belangwekkende informatie verloren gaan. Het feit dat op het hoofdbureau in Den Haag tijdens ploegdagen en/of werkoverleg extra aandacht wordt geschonken aan bepaalde onderwerpen zoals autisme en GHB ondersteunt de IVenJ.

Aanbevelingen

1. Borg dat opsporingsambtenaren bij aanhouding de arrestant duidelijk informeren over de reden van aanhouding en zijn/haar rechten.
2. Overweeg om (nieuwe) politievoertuigen, uit te rusten met een uitneembare scheidingswand.
3. Indien onderzoek aan het lichaam van de arrestant noodzakelijk wordt geacht dient toestemming te worden gevraagd aan de HOvJ.
4. Deel de huisregels actief uit en pas de huisregels voor minderjarigen aan.
5. Geef arrestanten, na toestemming van de HOvJ, de mogelijkheid om te bellen met het thuisfront.
6. Garandeer de privacy van ingeslotenen bij het gebruik van de Progis-zuil in het arrestantencomplex Leiden en bij het gebruik van de telefoon in arrestencomplex Den Haag.
7. Registreer (medische) bijzonderheden van ingeslotenen.
8. Biedt minderjarigen en vreemdelingen een regime met meer vrijheden.
9. Zorg dat de cellen voldoen aan de inrichtingseisen.
10. Indien de medicijnen alleen door arrestantenverzorgers kunnen worden uitgereikt dan dient het medicijn op naam te zijn voorgesorteerd.
11. Zorg bij overplaatsing dat de vervoerder en ontvangende instelling over voldoende schriftelijke informatie beschikt.
12. Bekijk of het binnen de roosters mogelijk is een moment voor dienstoverdracht in te bouwen.
13. Besteedt in de opleiding en training van opsporingsambtenaren die te maken hebben met arrestanten ook aandacht aan het onderwerp arrestantenzorg.

Bijlage 1 Inspectieprogramma eenheid Den Haag

Woensdag 19 november 2014

Tijd	Leiden
09:45	Ex-ingeslotene (frequente bezoeker)
	Politiebureau en complex Leiden
10:00 10:30	Gesprekken met arrestantenverzorgers
10:30 11:00	Gesprek met chef van dienst
11:00 12:00	Rondleiding cellen en ophoudkamers
12:00 12.30	Inzage in BVH
12:30 13:00	Gesprekken ingeslotenen
	Politiebureau Wassenaar
15:00 16:00	Gesprek en bezoek cellen en ophoudkamers
	Politiebureau Leidschendam/Voorburg
16:30 17:00	Gesprek arrestantenverzorger en bezoek cellen en ophoudkamers
17:00 17:30	Gesprek ingeslotene

Donderdag 20 november 2014

Tijd	Politiebureau Gouda
09:30 10:30	Gesprek en bezoek ophoudkamers
	Arrestantencomplex Gouda
10:30 11:30	Gesprek arrestantenverzorger
11:30 12:00	Rondleiding complex en inzage BVH
12:00 12:30	Gesprek ingeslotene
	Rechtbank Den Haag
14:45 15:15	Gesprek arrestantenverzorgers
15:15 16:30	Rondleiding ophoudkamers en rechtszaal
16:30 17:00	Observaties

Maandag 24 november 2014

Tijd	Politiecellencomplex Den Haag
11:00 12:00	Gesprek piket-advocaten
13:00 14:00	Interview leiding arrestantenzorg
14:15 15:00	Interview agenten noodhulp
15:151 16:00	Hulpofficier van Justitie
16:15 17:00	Vreemdelingenpolitie

Dinsdag 25 november[31]

Tijd	Politiecellencomplex Den Haag
09:00 10:00	Schouw met de coördinator arrestantenzorg
10:00 11:15	Interviews ingeslotenen (twee parallelle sessies)
11:15 11.45	Inzage BVH
11:45 12:30	Interview arrestantenverzorgers
13:30 14:30	Gesprek Commissie van Toezicht Arrestantenzorg
14:30 15:30	Interview minderjarige
15:30 16:00	Inzage BVH
16:00 16:45	Gesprek Teamchef Arrestantenzorg

[31] Drie inspecteurs IVenJ en één inspecteur IJZ.

Maandag 3 december

Tijd	Vreemdelingenpolitie
12:30 13:30	Rondleiding vreemdelingenpolitie ophoudkamers

Dinsdag 16 december

Tijd	Jeugdrecherche
	Gesprek IJZ met Jeugdrechercheur

Zaterdag 10 januari 2015

Tijd	Nachtdienst met politie Den Haag bureau Jan Hendrikstraat
21:00	Bezoek arrestantenverblijven
22:00 22:30	Briefing nachtdienst
22:30 01:30	Meerijden met de politie en observaties aanhoudingen, transport arrestanten en insluiting arrestanten

Bijlage 2 Overzicht capaciteit eenheid Den Haag

Locatie	Adres	Reguliere cel	Ophoudruimte	Observatiecel	Ophoudruimte met camera	Claustrofobie cel	Jongen/Meisje cel	Groepscel	Luchtplaats	Totaal[32]
Cellencomplex Den Haag	Burgemeester Patijnlaan 35	49[33]	5	2					2	56
Jan Hendrikstraat Den Haag	Jan Hendrikstraat 85	6	6	1					1	13
De Heemstraat Den Haag	De Heemstraat 168	5	2	1						8
Hoefkade Den Haag	Hoefkade 350	6	2	1						9
Overbosch Den Haag	Vlaskamp 1	6	2	1						9
Loosduinen Den Haag	Aaltje Noordewierstraat 401	6	4	1						11
Scheveningen Den Haag	Nieuwe Parklaan 250	8	2							10
Segbroek Den Haag	Fahrenheitstraat 192	2	3	1						6
Laak Den Haag	Slachthuislaan 25	6	2	1						9
Beresteinlaan Den Haag	Beresteinlaan 6	5	3	1						9
Zuiderpark Den Haag	Mr. P. Droogleever Fortuynweg 111	3	3	1					1	7
Leidschenveen-Ypenburg	Brigantijnlaan 305	4	4						1	8
Zoetermeer	Burgemeester Wegstapelplein 1	11	5	1					1	17
Leidschendam-Voorburg	Temeculaplein 1	7	2	1					1	10
Wassenaar	Hofcampweg 102	2	2	1						5
Pijnacker-Nootdorp	Nootdorpseweg 5	2	5							7
Rijswijk	Sir Winston Churchilllaan 271	4	2	1					1	7
Westland	Vierschaar 1, Naaldwijk	7	3	1					1	11
Delft	Jacoba van Beierenlaan 1	21	5	1					1	27
Bollenstreek Noord	Heereweg 306 Lisse				2					2
Katwijk	Piet Heinlaan 140		3							3
Noordwijk	Duinwetering 101				4					4
Cellencomplex Leiden	Langegracht 11	20	4	2	2	1				29
Leiden Noord	Kooilaan 96		2		2					4
Leiden Zuid	Vijf Meilaan 135 b		5		2					7
Leiden Midden	Langegracht 11				5					5
Alphen aan de Rijn	Kees Mustersstraat 2				6					6
Kaag & Braasem	Aardamseweg 71 Ter Aar		2							2
Cellencomplex Gouda	Nieuwe Gouwe Oostzijde 2	20		2	4	1				27
Gouda	Nieuwe Gouwe Oostzijde 2		4							4
Zuidplas/Waddinxveen	Limaweg 35		3							3
Krimpenerwaard	Hof ter Bergen 22, Bergambacht				2					2
Vreemdelingenpolitie	Stadhoudersplantsoen 24 Den Haag		4					2		6
Rechtbank Den Haag	Prins Clauslaan 60		50	5			2			57
Hollands Spoor Den Haag[34]	Stationsplein 41				2					2

[32] Totaal aantal ruimtes minus de luchtplaats.

[33] Waarvan 6 cellen op de afdeling voor 'Opvang Verwarde Personen' en twee cellen met een stapelbed en tv voor sociale opvang.

[34] Nationale eenheid.

Bijlage 3 Afkortingen

GHB	gamma-hydroxyboterzuur
BHV	Bedrijfshulpverlening
BOA	Bijzonder Opsporings Ambtenaar
BPZ	basis politiezorg
BVH	Bedrijfsprocessenregistratiesysteem Basisvoorziening Handhaving
CTA	commissie van toezicht arrestantenzorg
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DV&O	Dienst Vervoer en Ondersteuning
EHBO	Eerste Hulp bij Ongelukken
G4S	particulier beveiligingsbedrijf
GGD	Gemeentelijke of Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
HAP	huisartsenposten
IBT	Integrale Beroepsvaardigheids Trainingen
IGZ	Inspectie Gezondheidszorg
IJZ	Inspectie Jeugdzorg
IBT	Integrale Beroepsvaardigheid Training
IVenJ	Inspectie Veiligheid en Justitie
HOvJ	hulp officier van justitie
OM	Openbaar Ministerie
OK	ophoudkamer
OPS	opsporingsregister
PI	Penitentiaire Inrichting
PSH-V	Politiesuite Handhaving Vreemdelingen
PV	Proces Verbaal
RBT	Robuust Basis Team
SEH	spoed eisende hulp
SJZP	Sociale Jeugd en Zeden Politie
VP	vreemdelingenpolitie

Bijlage 4 Bronnen

- Algemene Wet Bestuursrecht (AWB)
- Ambtsinstructie voor de politie
- Arrestantenregeling regionale politie
- Besluit beheer regionale politiekorpsen
- Convenant Politie – GGZ (20-12-2012)
- CPT-standaarden (Raad van Europa)
- CTA jaarverslagen 2011, 2012, 2013
- EU-Richtlijn raadsman en politieverhoor
- Europese gevangenisregels (2006)
- Functieomschrijvingen
- GGZ Hygiënerapport voor arrestantenverblijven
- Handreiking werkvoorraad geneesmiddelen
- Huishoudelijk Reglement Zorg voor en bejegening van ingeslotenen in politiecellencomplexen
- Huisregels bij politiebureaus
- Maatregelen voor minderjarigen (korpsleiding politie, april 2013)
- Overeenkomst Arts & Zorg
- Overzicht ophoudkamers en cellen eenheid Den Haag
- Politiewet 2012
- Procesbeschrijvingen eenheid
- Rapport DROS Arrestantenzaken tot en met augustus 2014
- Regeling Beheer Politie (2012)
- Regeling Politiecellencomplex
- Regeling Toezicht Arrestantenzorg (2013)
- Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, incl. strafmaten Halt
- Richtlijn Forensische Geneeskunde Beoordeling intoxicaties bij ingesloten personen (2013)
- Richtlijn Forensische Geneeskunde Behandeling opiaatverslaafden in Politiecellen (2012)
- Richtlijn Forensische Geneeskunde Behandeling drugsgebruik in de politiecel m.u.v. opiaten en alcohol (2011)
- Richtlijn behandeling minderjarige
- Verwarde personen convenant
- Verwarde personen werkinstructie
- Voorschrift richtlijn arrestantenzaken Haaglanden
- Werkbeschrijving arrestantenzorg wijkbureaus
- ZSM werkproces